

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΠΜΣ<ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ>

Διπλωματική εργασία με τίτλο:
Ισλαμική τρομοκρατία- μια αναδρομή στην ιστορία της

Επιβλέπον καθηγητής: Σωτήρης Ρούσσος
Μεταπτυχιακός φοιτητής: Ανδρέας Αλεξανδρόπουλος Αραπακής
ΑΜ: 3033201360001

Κόρινθος 2015

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Πρόλογος.....	3
Εισαγωγή.....	5
Κεφάλαιο I : Το φαινόμενο της τρομοκρατίας	
1.1 Ο ορισμός της τρομοκρατίας.....	7
1.2 Οι οργανώσεις που κάνουν τρομοκρατικές επιθέσεις.....	9
1.3 Οργανώσεις και πίστη στο Ισλάμ, η έννοια του φονταμενταλισμού.....	15
1.4 Η αντίληψή τους για τη βία.....	22
1.5 Ισλαμική τρομοκρατία.....	25
Κεφάλαιο II: Η Δύση απέναντι στο φαινόμενο της τρομοκρατίας	
2.1 Αντίδραση Δύσης.....	31
2.2 Τα μέτρα που έλαβε η Αμερική.....	36
Κεφάλαιο III: Διεθνής Ισλαμική τρομοκρατία και αντιμετώπιση	
3.1 Αποτελεσματικότητα μέτρων Αμερικής και Δύσης.....	41
3.2 Τα προβλήματα κατά την εφαρμογή των μέτρων.....	43
3.3 Οι προοπτικές που υπάρχουν για τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας.....	46

Επίλογος.....	49
Βιβλιογραφία	51

Περίληψη

Η τρομοκρατία είναι ένα φαινόμενο που υπήρχε και θα συνεχίσει να υπάρχει στις ανθρώπινες κοινωνίες. Η πιο ισχυρή μορφή τρομοκρατίας είναι αυτή της θρησκευτικής και πιο συγκεκριμένα της Ισλαμικής τρομοκρατίας. Στην παρούσα εργασία, θα προσεγγίσουμε έννοιες όπως τρομοκρατία, φονταμενταλισμός, Ισλάμ. Θα γίνει μια ιστορική αναφορά στο φαινόμενο της τρομοκρατίας, εντάσσοντας τη στην πραγματικότητα των τελευταίων δεκαετιών, στις μορφές και τις φάσεις της και στη συνέχεια στην εμφάνιση της στις Μουσουλμανικές κοινωνίες αλλά και την εξάπλωσή της στο δυτικό χώρο κυρίως από το 1980 έως σήμερα. Η σχέση της Ισλαμικής τρομοκρατίας με την Παγκοσμιοποίηση και τη νεοτερικότητα παρουσιάζεται συνοπτικά όπως και η σχέση της με τη νέα μορφή της, αυτής της κυβερνητικής τρομοκρατίας. Ωστόσο έμφαση δίνεται στην Ισλαμική ιδεολογία, στις ρίζες της και στο τζιχάντ που λαμβάνουν τεράστιες διαστάσεις και προσηλυτίζοντας δημιουργούν ένα «κύμα» βίας και τρομοκρατίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Επιπλέον, αναφέρονται οι κυριότερες τρομοκρατικές οργανώσεις Ισλαμιστών και τα κυριότερα τρομοκρατικά χτυπήματα, όπως αυτά των 9/11, 3/11, 7/7. Τέλος, αναφερόμαστε σε τρόπους και πολιτικές αντιμετώπισης.

Λέξεις κλειδιά : τρομοκρατία, νεοτερικότητα, Ισλάμ, Δύση, Τζιχάντ.

Πρόλογος

Στην παρούσα εργασία λοιπόν, με θέμα την *Ισλαμική τρομοκρατία*, θα προσεγγίσουμε την τρομοκρατία από την εμφάνιση της έως τις μέρες μας. Η ιστορική αναφορά θα γίνει αφού πρώτα προσεγγιστούν γενικές έννοιες όπως, τρομοκρατία, και αναφερθούμε στις φάσεις και τις κατηγορίες της. Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά για τη τρομοκρατία και τη παγκοσμιοποίηση, τη νέα μορφή της κυβερνητικής τρομοκρατία. Ενώ στο τέλος του πρώτου μέρους θα αναλυθεί

ο φονταμενταλισμός. Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε συγκεκριμένα στην ισλαμική τρομοκρατία, στα τρομοκρατικά χτυπήματα, στην ιδεολογία, στα σχέδια δράσης των τρομοκρατών, στο χτύπημα στο Παγκόσμιο Κέντρο εμπορίου 9/11 καθώς και στη σημερινή δράση του Ισλαμικού κράτους (ISIS). Αναφορά θα γίνει και στους τρόπους αντιμετώπισης της τρομοκρατίας.

Κλείνοντας, το σύντομο πρόλογο να αναφέρω πως η παρούσα εργασία δεν θα είχε ολοκληρωθεί χωρίς την συμβολή της κόρης μου Ζήνας. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον καθηγητή μου αλλά και στους συναδέλφους μου.

Εισαγωγή

Στη σύγχρονη εποχή, παρουσιάζεται μια συνεχώς αυξανόμενη τάση στη βία, τόσο σε εθνικό επίπεδο κάθε χώρας όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το φαινόμενο της βίας, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, έχει λάβει και την μορφή της τρομοκρατίας. Η τρομοκρατία, είναι πλέον παρούσα στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων ανά τον κόσμο. Η απώλεια της ανθρώπινης ζωής και η απειλή για απώλεια της είναι μορφή τρομοκρατίας και επηρεάζει το άτομο στην καθημερινότητά του. Η τρομοκρατία έχει συνδεθεί ως φυσικό επακόλουθο με την απώλεια της ανθρώπινης ζωής. Μάλιστα είναι χαρακτηριστικό το γεγονός πως όπου εκδηλωθεί μια τρομοκρατική επίθεση, αμέσως σε όλο τον κόσμο, προκαλούνται στα αεροδρόμια καθυστερήσεις, στο χρηματιστήριο απότομη πτώση σε αξίες, ενώ τα αποτελέσματα της είναι θλιβερά και σε συναισθηματικό τομέα καθώς από τις αμέτρητες εκθέσεις και εικόνες που εμφανίζονται από τα μέσα ενημέρωσης, η τρομοκρατία φοβίζει ολοένα και περισσότερους ανθρώπους και φυσικά υπάρχουν κι εκείνοι που επηρεάζονται άμεσα χάνοντας τη ζωή τους είτε τραυματίζονται ανεπανόρθωτα ή χάνουν αγαπημένα τους πρόσωπα.

Η τρομοκρατία διαίρεται σε θρησκευτική, ιδεολογική, κυβερνητική και πολιτική. Σύμφωνα μάλιστα με αναλυτές, στις δέκα πιο επικίνδυνες και ισχυρές τρομοκρατικές οργανώσεις, βρίσκονται 7 οργανώσεις του Ισλαμικού κράτους. Ενδεικτικά να αναφέρουμε τις Ισλαμική Οργάνωση Αλ Σαμπάμπ της Σομαλίας (Al Shabaab), Μπόκο Χαράμ της Νιγηρίας (Boko Haram), Bangsamoro BIFF (Bangsamoro Islamic Freedom Fighters), Αλ Κάϊντα Αραβικής Χερσονήσου AQAP (Al Qaeda in the Arabic Peninsula), Ταλιμπάν του Πακιστάν TTP (Tehrik- i

Taliban Pakistan), Ταλιμπάν του Αφγανιστάν, Χαλιφάτο του Ισλαμικού Κράτους (Islamic State). Η δράση μερικών από αυτών θα αναφερθεί παρακάτω και φυσικά λόγος θα γίνει για το παρακλάδι της Αλ Καιντα, που φαίνεται πως ανεξαρτητοποιήθηκε, το ISIS, το οποίο δρα τους τελευταίους μήνες και έχει κηρύξει πόλεμο σε επίμαχες περιοχές με τους γηγενείς πληθυσμούς.

Οι μεταμορφώσεις της πολιτικής βίας αποτελούν σημείο εκδήλωσης της παγκόσμιας κρίσης. Η άνοδος της βίας αποτελεί χαρακτηριστικό της εποχής μας. Η βία εκφράζεται με ποικίλους τρόπους και η αντιμετώπιση της αποτελεί στις ημέρες μας σκοπό της εκάστοτε κυβέρνησης. Η παγκοσμιοποίηση του πολέμου κατά της τρομοκρατίας ξεκινά μετά την 11^η Σεπτεμβρίου. Επίσημα λοιπόν, ο πόλεμος που ξεκίνησε κατά της τρομοκρατίας μετά την επίθεση στο Παγκόσμιο Κέντρο εμπορίου χαρακτηρίζεται ως ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος της τρομοκρατίας, διότι μπορεί η επίθεση να έγινε στις ΗΠΑ αλλά ο αντίκτυπος δεν έμεινε μόνο σε αυτή τη χώρα. Μετά από αυτό το γεγονός όλες οι κυβερνήσεις παγκοσμίως διαμόρφωσαν πολιτικές ασφαλείας με σκοπό την εξασφάλιση της κρατικής τους υπόστασης και των πολιτών τους αλλά κυρίως την καταπολέμηση της τρομοκρατίας¹. Ωστόσο η τρομοκρατία και συγκεκριμένα η Ισλαμική, υπάρχει ως τις μέρες μας και αποτελεί παγκόσμια απειλή.

Αναλυτικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται ο όρος της τρομοκρατίας και οι κατηγορίες της. Γίνεται λόγος για την τρομοκρατία που παίρνει την μορφή εθνικισμού αλλά και την πολιτική τρομοκρατία. Στη συνέχεια γίνεται μια σύνδεση του φαινομένου της τρομοκρατίας με τη πορεία και την εμφάνιση της παγκοσμιοποίησης και στη συνέχεια αναφέρεται η νέα μορφή τρομοκρατίας : η κυβερνητική. Η τελευταία μορφή τρομοκρατίας, αποτελεί απόρροια της Ισλαμικής τρομοκρατίας, η οποία έχει ως βάση της το φονταμενταλισμό και τους θρησκευτικούς πυλώνες του Ισλάμ. Έπειτα λοιπόν από την ανάλυση των παραπάνω, ακολουθεί μια συνοπτική καταγραφή των τρομοκρατικών επιθέσεων στο σύγχρονο κόσμο από οργανώσεις που χρησιμοποιούν αυτό τον τρόπο ώστε να διεκδικήσουν όσα πιστεύουν πως τους ανήκουν.

Στη συνέχεια θα δοθεί μία εικόνα για τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τη βία και ποια είναι η λογική και σκέψη τους που στηρίζεται στην ισλαμική

¹ Hobsbawm 2007:161, 166-167.

θηρσκειά. Επίσης παρουσιάζεται το ζήτημα της Ισλαμικής τρομοκρατίας και αναλύονται έννοιες όπως Ισλάμ, Τζιχάντ, βομβιστές αυτοκτονίες.

Το δεύτερο κεφάλαιο, επικεντρώνεται στο τρόπο που αντιλήφθηκε η Δύση την έξαρση και εξάπλωση των τρομοκρατικών ενεργειών από τις οργανώσεις. Επιπλέον θα αναλυθούν οι τρόποι που η Αμερική προσπάθησε να αντιμετωπίσει τους τρομοκράτες. Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, επιχειρείται να δοθεί μία σφαιρική εικόνα για την αποτελεσματικότητα που είχαν οι πρακτικές Αμερικής και Δύσης στην αντιμετώπιση των τρομοκρατικών ενεργειών, στα προβλήματα και εμπόδια που βρέθηκαν κατά τις προσπάθειές τους. Τέλος, θα γίνει μία αναφορά στις προοπτικές που υπάρχουν για να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία σε παγκόσμιο επίπεδο που έχει λάβει τεράστιες και τρομακτικές διαστάσεις. Επιπρόσθετα, στο τελευταίο μέρος αναφορά γίνεται στην σχέση παγκοσμιοποίησης και τρομοκρατίας και στην αναγκαιότητα της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας. Τέλος, ακολουθούν σύντομα συμπεράσματα και η παράθεση των βιβλιογραφικών πηγών.

Κεφάλαιο I : Το φαινόμενο της τρομοκρατίας

1.1 Ο ορισμός της τρομοκρατίας

Η τρομοκρατία ορίστηκε από την Ευρωπαϊκή ένωση μέσω του Terrorism Radicalism Extremism and Political Violence, μετά και τη Συμφωνία του Σέγκεν , ως η χρήση ή απειλή χρήσης βίας από συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων για την επίτευξη πολιτικών στόχων. Το NATO, από τη άλλη πλευρά, ως προσπάθεια να καθιερώσει έναν διεθνώς αποδεκτό ορισμό, απέδωσε την τρομοκρατία ως χρήση βίας ως αποτέλεσμα υπολογισμού, που συνήθως κρίνεται ως έγκλημα σε επίπεδο εθνικών νομοθεσιών και απευθύνεται κατά ατόμων ή περιουσίας και που αποτελεί δε απειλή των συμβόλων μιας κοινωνίας με σκοπό πολιτικά και ιδεολογικά οφέλη που ορίζονται με υποκειμενικά κριτήρια. Τρομοκρατία είναι η παράνομη χρήση ή απειλή χρήσης βίας ή χρήση βίας κατά ατόμων ή περιουσίας,

με σκοπό τη διάβρωση της κοινωνίας ή τον κλωνισμό μιας κυβέρνησης για την αποκόμιση πολιτικού, θρησκευτικού ή ιδεολογικού οφέλους². Σύμφωνα με τον Bruce Huffman, η τρομοκρατία είναι η σκόπιμη πρόκληση και εκμετάλλευση του αισθήματος φόβου μέσω της βίας ή μέσω της απειλής της βίας, μέσα στην προσπάθεια πολιτικής αλλαγής. Η τρομοκρατία είναι πολιτική στους στόχους και τα κίνητρα³.

Σύμφωνα μάλιστα με την υπ' αριθμόν 2002/475/ΔΕΥ, απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Απόφαση- Πλαίσιο του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουνίου 2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ως τρομοκρατικές επιθέσεις θεωρούνται οι εκ προθέσεως πράξεις... όταν ο δράστης τις διαπράττει με σκοπό⁴:

- να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό ή να εξαναγκάσει αδικαιολόγητα τις δημόσιες αρχές ή ένα διεθνή οργανισμό να εκτελέσουν οποιαδήποτε πράξη ή να απόσχουν από την εκτέλεσή της ή να αποσταθεροποιήσει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού
- προσβολή κατά της ζωής προσώπου, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει θάνατο
- σοβαρή προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου
- απαγωγή ή αρπαγή ομήρων
- πρόκληση μαζικών καταστροφών σε κυβερνητικές ή δημόσιες εγκαταστάσεις, συγκοινωνιακά συστήματα, υποδομή, περιλαμβανομένων και των συστημάτων πληροφορικής, σταθερές εξέδρες που ευρίσκονται επί της υφαλοκρηπίδας, δημόσιους χώρους ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που θα μπορούσαν να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες,
- κατάληψη αεροσκαφών, πλοίων ή άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων
- κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση πυροβόλων όπλων, εκρηκτικών υλών, πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων

² Μπόση 2000: 87-90.

³ Hoffman 1988.

⁴ Χατζηαυγουστίδης 2011:9.

καθώς και, όσον αφορά τα βιολογικά και χημικά όπλα, έρευνα και ανάπτυξη,

- απελευθέρωση επικίνδυνων ουσιών ή πρόκληση πυρκαγιών, πλημμυρών ή εκρήξεων, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπων σε κίνδυνο,
- διαταραχή ή διακοπή του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή κάθε άλλου βασικού φυσικού πόρου, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρωπίνων ζώων σε κίνδυνο.

Ωστόσο, η τρομοκρατία είναι κάτι πιο σύνθετο και δεν μπορεί να υπάρξει ένας ορισμός που να καλύπτει σφαιρικά το ζήτημα. Το φαινόμενο της τρομοκρατίας μπορεί να εκφραστεί με διάφορες έννοιες καθώς παρουσιάζεται σε πολλές μορφές όπως αυτή της κρατικής τρομοκρατίας αλλά και εκείνης που στρέφεται εναντίον του κράτους. Από την άλλη, η μη κρατική τρομοκρατία εμφανίζεται σε τέσσερις μορφές α) ως πρακτική κατά των ολοκληρωτικών καθεστώτων, β) ως πρακτική επανάστασης και αγώνα, γ) ως εισαγόμενη τρομοκρατία και δ) ως πολιτική έκφραση σε δυσλειτουργικά καθεστώτα. Ενώ η οριζόντια τρομοκρατία είναι μια άλλη μορφή, αυτή που συνδέεται με την παγκοσμιοποίηση και στρέφεται εναντίον της κοινωνίας⁵.

Έτσι, σύμφωνα με πολλούς μελετητές, η τρομοκρατία μπορεί να χωριστεί σε τρεις κατηγορίες. Στη τρομοκρατία που σχετίζεται με τις μεγάλες πολυεθνικές αυτοκρατορίες και την διάλυση αυτών, που έλαβε χώρα από το τέλος του 19^{ου} αιώνα έως τις αρχές του 20^{ου} η οποία σχετίζεται με την τρομοκρατία που εμφανίζεται μετά τον Παγκόσμιο Πόλεμο II⁶. Ενώ έχουμε και τις άλλες δυο κατηγορίες που σχετίζονται με πολιτικά κίνητρα όπως, η αριστερή και η δεξιά- οι οποίες χρονολογούνται κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου , δεκαετίες 1970 και έπειτα. Και τέλος, την Ισλαμική τρομοκρατία, η οποία ισχυροποιείται στα τέλη του 1190 με την *ημέρα που άλλαξε τον κόσμο*, την 11^η Σεπτεμβρίου⁷.

⁵ Λοβέρδος 1985-1986:110-111.

⁶ Hoffman 2006: 2-20.

⁷ Baylis & Smith 2007:611-614.

1.2 Οργανώσεις που κάνουν τρομοκρατικές επιθέσεις

Η πρώτη μορφή τρομοκρατίας, θεωρείται αυτή που συνδέεται με τη παρακμή και διάλυση των Αυτοκρατοριών της Ευρώπης, και συγκεκριμένα με την διάλυση των πολυεθνικών μοναρχιών. Ορόσημο αυτής της περιόδου, θεωρείται η Γαλλική Επανάσταση καθώς προώθησε το μήνυμα της επαναστατικής ιδέας, σε όλα τα Ευρωπαϊκά αντιμοναρχικά κινήματα. Ο εθνικισμός αλλά και η πεποίθηση πως ένα κράτος δεν μπορεί να διεκδικεί την νομιμοποίησή του στην κληρονομικότητα του μονάρχη και στο θεόσταλτο δικαίωμα του να διοικεί προκάλεσε την δημιουργία εθνικιστικών κινήματων πανευρωπαϊκά και ειδικότερα εντός των τριών μεγάλων αυτοκρατοριών: της Ρωσικής, της Αυστροουγγρικής και της Οθωμανικής, άλλαξαν τη ροή των πραγμάτων και τάραξαν τις κοινωνίες⁸.

Από τότε θα λέγαμε πως έκαναν την εμφάνιση τους οι νέες ιδεολογίες όπως ο κομμουνισμός και ο σοσιαλισμός που θα επηρεάσουν τον ρου της ιστορίας. Ενώ την ίδια περίοδο άρχισε να διαδίδεται η ιδεολογία της *απαραίτητης βίας* από τον Ιταλό εξτρεμιστή Carlo Pisacane⁹. Η οργάνωση *Ελευθερία Του Λαού ή Κατά άλλους η Θέληση Του Λαού - Narodnaya Volya*- θα λέγαμε πως είναι η πρώτη που εφάρμοσε στην πράξη την ιδεολογία του Pisacane, ιδρύθηκε το 1878 ενώ αυτοαποκαλούνταν *τρομοκρατική*¹⁰.

Γενικότερα, σταθμό στην ιστορική εξέλιξη του φαινομένου της τρομοκρατίας, στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, αποτελούν οι ρωσικές επαναστατικές οργανώσεις, οι οποίες δρούσαν εναντίον της Τσαρικής κυβέρνησης. Οι οργανώσεις είχαν στόχους κυρίως εκπρόσωπους του τσαρικού καθεστώτος, όπως ο ίδιος ο Τσάρος Αλέξανδρος Β', ο οποίος και δολοφονήθηκε την 1^η Μαρτίου 1881. Η δολοφονία του, σηματοδότησε την ιδεολογία της *προπαγάνδας μέσω της δράσης*. Μάλιστα, το ίδιο κύμα τρομοκρατίας χτύπησε ξανά το 1914,

⁸ Χατζηαυγουστίδης 2011:7.

⁹ Σύμφωνα με αυτόν, η βία, είναι αναγκαία για να τραβήξει την προσοχή αλλά και για να εκπαιδεύσει, να πληροφορήσει και σε τελική φάση να οργανώσει τις μάζες οδηγώντας τις σε μια επανάσταση Ο.π 8.

¹⁰ Μπόση 2000:23-25.

όταν προκάλεσαν κατά κάποιο τρόπο, την έναρξη του Α' Παγκοσμίου πολέμου, με την δολοφονία του Αρχιδούκα Της Αυστρίας Φραγκίσκου Φερδινάνδου¹¹.

Εθνικιστικού χαρακτήρα είναι και η τρομοκρατία που σχετίστηκε με την από-αποικιοποίηση του Τρίτου Κόσμου. Μετά τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά κυρίως μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο, έχουμε την δράση εθνικιστικών και ανταποικιακών κινημάτων στην Αφρική, Την Μέση Ανατολή και την Ασία. Η τρομοκρατία αυτής της περιόδου είχε χαρακτηριστεί ως *απελευθερωτικός αγώνας* και πολλοί θεωρούν μάλιστα την ανεξαρτησία κρατών όπως το Ισραήλ, η Κένυα, η Αλγερία οφείλεται κατά κάποιο τρόπο στα εθνικιστικά κινήματα τα οποία χρησιμοποίησαν τρομοκρατικές μεθόδους εναντίον των αποικιοκρατών¹². Η τρίτη φάση της τρομοκρατίας, συνδέεται με τον ιδεολογικό ανταγωνισμό μεταξύ της Ανατολής και της Δύσης. Η περίοδος που ακολουθεί τις εξελίξεις του Ψυχρού πολέμου, κατά τη δεκαετία του 1960, συνδέεται με την εμφάνιση Μαρξιστικών, Λενινιστικών και των Μαιοϊκών. Τα κινήματα αυτά εξέφραζαν τις αντιαμερικανικές, αντιιμπεριαλιστικές και αντικαπιταλιστικές ομάδες οι οποίες χρησιμοποίησαν την τρομοκρατία εναντίον των ισχυρών, όπως πίστευαν συμπολιτών τους, για να επιτύχουν τους σκοπούς τους¹³.

Μάλιστα, η οργάνωση Βιετκόνγκ με την νίκη της υπέρ των ΗΠΑ, κάλεσε τους ομοϊδεάτες σε όλο τον κόσμο για επανάσταση. Η τρομοκρατία και η επαναστατική δράση ήταν η βάση για να δημιουργηθούν ομάδες σε πολλές χώρες της Δύσης. Οι οργανώσεις *Φράξια Κόκκινος Στρατός- Red Army Fraction, RAF*, στην Γερμανία και οι *Ερυθρές Ταξιαρχίες-Red Brigades*, στην Ιταλία, λειτούργησαν με την ηθική υποστήριξη της ΕΣΣΔ. Στην Ελλάδα, οι οργανώσεις *17 Νοέμβρη-17N* και η οργάνωση του *Επαναστατικού Λαϊκού Αγώνα-ΕΛΑ*. Επιπλέον, εθνικιστικές οργανώσεις έκαναν την εμφάνιση τους, στην Ισπανία, οι οργανώσεις *Πατρίδα Και Ελευθερία- Euskadi Ta Askatasuna ETA*, και στην Ιρλανδία, ο *Ιρλανδικός Δημοκρατικός Στρατός-Irish Republican Army IRA*¹⁴.

Στην αντίθετη πλευρά, οργανώσεις όπως οι *Κόντρας-Contras* στην Νικαράγουα, αναπτύσσουν μια άλλη τρομοκρατία αυτή της δεξιάς ιδεολογίας, ως αντίμετρο θα λέγαμε του κομμουνισμού. Μάλιστα, η διεθνοποιημένη

¹¹ Χατζηαυγουστίδης 2011:8.

¹² Ο.π 8.

¹³ Ο.π 6.

¹⁴ Χατζηαυγουστίδης 2011:6.

διάσταση της τρομοκρατίας, παρατηρείται με την εμφάνιση της διαμάχης με την Μέση Ανατολή, η οποία σχετίστηκε με τον Ψυχρό πόλεμο. Η οργάνωση *Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης-Palestine Liberation Organization PLO*, κάνει την τρομοκρατία παγκόσμιο φαινόμενο με τρομοκρατικά χτυπήματα σε χώρες του τρίτου κόσμου¹⁵.

Η τρομοκρατία είναι πλέον γεγονός και αποτελεί ένα φαινόμενο που στην εποχή μας προβληματίζει και θλίβει. Από τον 20^ο αιώνα μέχρι και σήμερα, διάφορες τρομοκρατικές επιθέσεις ανά τον κόσμο έχουν προκαλέσει τον σχολιασμό και την κοινή γνώμη ενώ έχουν ενδυναμώσει τα μέτρα ασφαλείας. Οι Ισλαμιστές εξτρεμιστές είναι οι πρώτοι σε ποσοστά. Στην συνέχεια ακολουθούν άλλοι που δρουν με άγνωστους λόγους, που ίσως χωρίζονται με ιδεολογικούς και οικονομικό-πολιτικούς. Επιπλέον, οι αναρχικοί και οι πολιτικοί τρομοκράτες- δεξιά τρομοκρατία, είναι το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό ενώ ακολουθούν οι Χριστιανοί εξτρεμιστές. Στους παρακάτω πίνακες θα δούμε , αρχικά τα σημαντικότερα τρομοκρατικά πλήγματα από το 1920 ως το 2013.

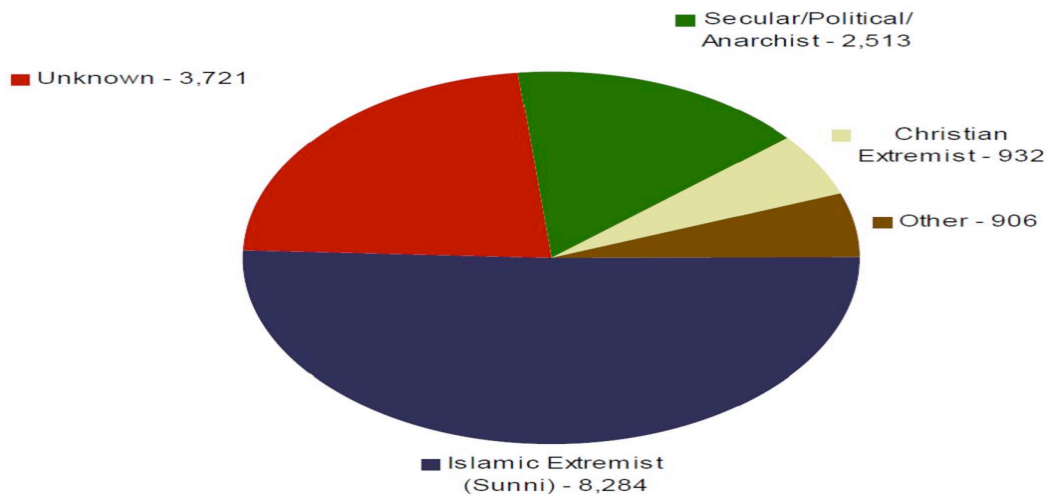
Πίνακας 1

16 Σεπτεμβρίου 1920, τρομοκράτες τοποθέτησαν εκρηκτικό μηχανισμό στη Wall Street, στα γραφεία της J.P. Morgan
1972 Σφαγή του Μοναχού, τρομοκράτες στοχεύουν τους Ολυμπιακούς αγώνες
1985, τρομοκρατική ενέργεια στο κρουαζιερόπλοιο Ακίλε Λάουρο .
1988, χτύπημα της πτήσης PanAm 103, στη Σκωτία
1993, βόμβα στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου.
1995, χτύπημα στην Οκλαχόμα , από τον Timothy McVeigh .
1996, επίθεση στην Ολυμπιάδα της Ατλάντα.
1998, Κένυα, Τανζανία, Κωνσταντινούπολη, Καζαμπλάνκα
11 Σεπτεμβρίου 2001. Νέα Υόρκη - ΗΠΑ . Συντριβή αεροσκαφών σε σημεία "σύμβολα" των ΗΠΑ. Οι Δίδυμοι πύργοι καταρρέουν κα το Πεντάγωνο υφίσταται ζημιές.
20 Μαρτίου 2002. Λίμα - Περού . Έκρηξη παγιδευμένου οχήματος κοντά στην αμερικανική πρεσβεία.
11 Απριλίου 2002. Νήσος Τζέρμπα (ΝΑ Τύνιδας), Τυνησία . Έκρηξη παγιδευμένου φορτηγού κοντά σε Συναγωγή. Νεκροί: 20 (εξ ων 14 Γερμανοί).

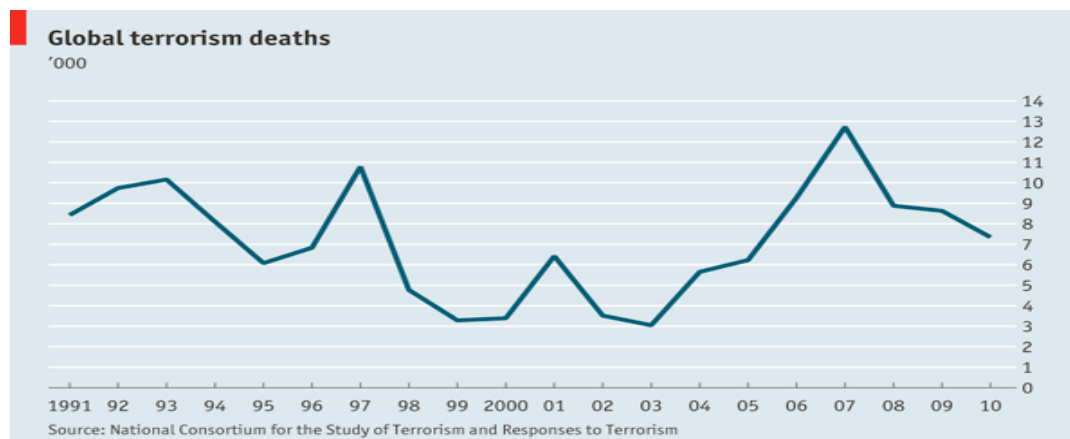
¹⁵ Ο.π 6.

8 Μάιου 2002. Καράτσι - Πακιστάν .Επίθεση αυτοκτονίας στο ξενοδοχείο "Sheraton". Νεκροί: 11 Γάλλοι, 3 Πακιστανοί.
14 Ιουνίου 2002. Καράτσι - Πακιστάν . Έκρηξη παγιδευμένου οχήματος έξω από το αμερικανικό προξενείο.
12 Οκτωβρίου 2002. Μπαλί - Ινδονησία . Εκρήξεις σε νυκτερινό κέντρο.
28 Νοεμβρίου 2002. Μομπάσα - Κένυα . Έκρηξη παγιδευμένου αυτοκινήτου σε ξενοδοχείο που συχνάζουν Ισραηλινοί. Νεκροί: 15. Ταυτόχρονη επίθεση με πύραυλο σε αεροσκάφος των ισραηλινών αερογραμμών απέτυχε
12 Μαΐου 2003. Ριάντ - Σαουδική Αραβία . Επίθεση σε φρουρούμενα συγκροτήματα κατοικιών που διαμένουν Δυτικοί. Νεκροί: 35 (εξ ων 9 Αμερικανοί).
7 Ιουνίου 2003. Καμπούλ - Αφγανιστάν . Επίθεση σε λεωφορείο που επέβαιναν Μέλη της Ειρηνευτικής Αποστολής.
5 Αυγούστου 2003. Τζακάρτα - Ινδονησία . Έκρηξη στο ξενοδοχείο "Marriott".
15 Νοεμβρίου 2003. Κωνσταντινούπολη - Τουρκία . Έκρηξη έξω από Συναγωγή και τράπεζα HSBC.
20 Νοεμβρίου 2003. Κωνσταντινούπολη - Τουρκία. Έκρηξη έξω από Συναγωγή (άλλη) και από το Βρετανικό Προξενείο.
11 Μαρτίου 2004. Μαδρίτη , Ισπανία . Απανωτές 10 εκρήξεις σε τρένα και σιδηροδρομικούς σταθμούς.
30 Μάιου 2004. Χομπάρ - Σαουδική Αραβία . Επίθεση στα κεντρικά

Όπως δείχνει ο πίνακας 1 οι τρομοκρατικές επιθέσεις για περισσότερο από έναν αιώνα δεν έχουν πάψει να είναι συχνές και μάλιστα πολλές φορές θρηνούμε πολλές ανθρώπινες ζωές. Στην εικόνα 1 θα δούμε τους θανάτους όπως παρουσιάζονται στην πάροδο των χρόνων. Είναι φανερό πως οι τρομοκρατικές επιθέσεις παρουσιάζουν σκαμπανεβάσματα χωρίς όμως αυτό να μειώνει την διάδοση της τρομοκρατίας.

Εικόνα 1 Κίνητρα τρομοκρατών, εικόνα από μηχανή αναζήτησης Google.

Εικόνα 2 Θάνατοι από τρομοκρατικές επιθέσεις, Εικόνα από μηχανή αναζήτησης Google.

Στον πίνακα 2 θα δούμε πως διαμορφώνεται η τρομοκρατία ανά χώρα και στην συνέχεια στον πίνακα 3 θα παρατηρήσουμε την εμφάνιση του ανά χώρες και ηπείρους.

ΗΠΑ . Επιθέσεις:100, νεκροί:167, Τραυματίες:357, Όμηροι:57
Ισραήλ . Επιθέσεις:29, νεκροί:59, Τραυματίες:314, Όμηροι:-
Λωρίδα Γάζας . Επιθ.:248, νεκροί:22, Τραυματίες:109, Όμηροι:11
Ινδία . Επιθέσεις:358, νεκροί:576, τραυματίες:1.858, Όμηροι:51
Νεπάλ . Επιθέσεις:318, νεκροί:295, Τραυματίες:603, Όμηροι:5.428
Ιράκ . Επιθέσεις:866, νεκροί:2.078, Τραυματίες:5.711, Όμηροι:222
Ρωσία . Επιθέσεις:162, νεκροί:750, Τραυματίες:1371, Όμηροι:363
Φιλιππίνες . Επιθέσεις:51, νεκροί:225, τραυματίες:215, Όμηροι:6

Ισπανία . Επιθέσεις:33, νεκροί:192, τραυματίες:1941, Όμηροι:-
Πίνακας 3 Στην Ευρώπη και Ευρασία: 524 Επιθέσεις, νεκροί:1010, τραυματίες.:3.668, Όμηροι:367
Ανατ. Ασία - Ειρηνικός: 265 Επιθέσεις, νεκροί:405, τραυματίες .885, Όμηροι:10
Μ. Ανατολή - Περσικός: 1196 Επιθέσεις, νεκροί:2.890, τραυματίες 6.544, Όμηροι:236
Νότια Ασία: 1196 Επιθέσεις, νεκροί:1503, τραυματίες.4.426, Όμηροι:5.506
Αφρική: 64 Επιθέσεις, νεκροί:85, τραυματίες.211, Όμηροι:106

Κλείνοντας, αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στις χώρες που εφαρμόζουν την τρομοκρατία και αυτές που πέφτουν θύματα. Όπως θα δούμε στην εικόνα 2, οι φτωχότερες χώρες δεν εξαιρούνται από τις εκδηλώσεις τρομοκρατίας αλλά παρόλα αυτά οι πλουσιότερες χώρες είναι εκείνες που γίνονται στόχοι, βέβαια εξαιρούνται η Σκανδιναβική περιοχή, ο Καναδάς και η Ν.Ζηλανδία. Η τρομοκρατία τείνει να βάλλει πλούσιες, δημοκρατικές χώρες. Από την άλλη οι περισσότερες τρομοκρατικές οργανώσεις προέρχονται από χώρες με πολιτικά και οικονομικά προβλήματα. Ενδεικτικά αναφέρουμε πως χώρες που δέχτηκαν την τρομοκρατία είναι οι ΗΠΑ, το Ισραήλ, η Κούβα, Η Μ.Βρετανία ενώ χώρες που την εφάρμοσαν η Ιρλανδία, το Ισραήλ και η Κούβα. Η εξέλιξη της τρομοκρατίας φαίνεται πως στηρίζεται και στην οικονομική δυσανεξία και την στέρηση των λιγότερων αναπτυγμένων χωρών προς τις ισχυρές. Η τρομοκρατία είναι το όπλο των αδύναμων προς τους ισχυρούς και εφαρμόζεται με στόχο να αλλάξει ή έστω να αποδοκιμάσει το status quo¹⁶.

¹⁶ Πρινιωτάκη, *Διεθνής τρομοκρατία, ξέπλυμα χρήματος και Ofcs*, στην Ιστοσελίδα Idec, διαθέσιμη στο www.idec.gr, πρόσβαση στις 8/1/2014.

Εικόνα 3 Χώρες με το μεγαλύτερο κίνδυνο τρομοκρατικών επιθέσεων 2011. Εικόνα από μηχανή αναζήτησης Google.

1.3 Οργανώσεις και πίστη στο Ισλάμ, η έννοια του φονταμενταλισμού

Η πιο ισχυρή θα λέγαμε μορφή τρομοκρατίας με διεθνή δράση είναι αυτή της Ισλαμικής τρομοκρατίας. Η τρομοκρατία αυτή έχει ως βάση της τον Ισλαμικό φονταμενταλισμό. Μπορεί να χωριστεί σε δυο κατηγορίες και κατακερματίζεται σε διάφορες οργανώσεις. Στην πρώτη κατηγορία μπορούμε να εντάξουμε οργανώσεις όπως η Hamas Και η Hezbollah, οι οποίες στηριζόμενες σε ριζοσπαστικές ισλαμιστικές ιδεολογίες, που προβάλλουν εδαφικές διεκδικήσεις. Στην άλλη κατηγορία ανήκουν οργανώσεις όπως η Al Qaida, οι οποίες έχουν ως στόχο τους κυβερνήσεις και χώρες, οι οποίες βλάπτουν το Ισλάμ και ακολουθούν τον δυτικό τρόπο ζωής, υιοθετώντας πολιτισμικές και κοινωνικές αντιλήψεις¹⁷.

Η Ισλαμική τρομοκρατία, εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1990 και υπάρχει ως σήμερα. Ορόσημο της δράσης της αποτελεί η επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, στο Παγκόσμιο κέντρο εμπορίου στη Νέα Υόρκη αλλά και σε άλλα σημεία

¹⁷ Μάζης 2005:26.

όπως το Πεντάγωνο, στις ΗΠΑ. Άλλες δράσεις είναι η επίθεση στην Ισπανία, στις 11 Μαρτίου του 2004 και στην Μεγάλη Βρετανία στις 7 Ιουλίου του 2005 στην Μεγάλη Βρετανία.

Η Αλ- Κάιντα που στα αραβικά σημαίνει *βάση*, αποτελεί μια ισχυρή τρομοκρατική οργάνωση με μια καλά καθορισμένη ιεραρχία , αλλά ένα αποκεντρωμένο παγκόσμιο δίκτυο των ισλαμικών εξτρεμιστών. Η εμφάνιση της έγινε το 1989 και αποτελείται από υποστηρικτές Τζιχάντ. Οι εξτρεμιστές τρομοκράτες που είναι διασπασμένοι ανά τον κόσμο είναι αποσκοπούν στην εξάπλωση των ιδεών, της θρησκείας και του πολιτισμού τους. Οι εχθροί τους δεν είναι άλλοι από τις ισχυρές ΗΠΑ και τους σύμμαχούς. Η Δύση που αποτελεί το σημείο εκδήλωσης των τρομοκρατικών επιθέσεων, πλήττεται με σκοπό να σταματήσει να επιδεικνύει τον τρόπο ζωής της και την οικονομική της υπεροχή. Η Αλ-Καϊντα αποτελεί μια διεθνής ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση που θεωρείται υπεύθυνη για μεγάλο αριθμό τρομοκρατικών επιθέσεων στο δυτικό κόσμο με την γνωστή αυτή της 11^η Σεπτεμβρίου¹⁸.

Οι ρίζες της διεθνούς ισλαμικής τρομοκρατίας όπως αναφέραμε παραπάνω βρίσκονται στον Ισλαμικό φονταμενταλισμό, που ορίζεται ως η προσπάθεια των πιστών του, να εξαπλώσουν τις ιδέες του Ισλάμ και να επιβάλουν την θρησκευτική τους ταυτότητα, ως αποκλειστική βάση για μια ελεγχόμενη κοινωνική και πολιτική τάξη των πραγμάτων¹⁹. Ο θρησκευτικός συντηρητισμός που εμφανίζεται με μαχητική μορφή χρησιμοποιεί τη θρησκεία ως «συγκολλητική ουσία» που κρατά τις παραδόσεις και στη συνέχεια τις διατηρεί και τις εξαπλώνει με κάθε μέσο²⁰. Η πορεία του θα λέγαμε πως εντοπίζεται στον πόλεμο του Αφγανιστάν κατά τη δεκαετία του '80, που πήρε τη μορφή ιερού πολέμου (τζιχάντ) κατά των σοβιετικών εισβολέων.

Το Ισλάμ ως όρος συναντάται για πρώτη φορά κατά την προισλαμική περίοδο στο λεξιλόγιο των Αραβικών λαών και ορίζεται ως η συνθήκη ή ο λόγος της τιμής που δίνεται ώστε να προβούν σε μια συμφωνία. Ο Μωάμεθ ήταν αυτός που άλλαξε το περιεχόμενο του όρου και το χρησιμοποίησε ώστε να δηλώσει την υποταγή και την πίστη στον Αλλάχ. Οι Μουσουλμάνοι είναι αυτοί που δέχονται την σχέση με το θεό και πιστεύουν στο Ισλάμ. Στα χρόνια που ακολούθησαν ο

¹⁸Hobsbawm 2007: 20,29, 148 και Rutzer , Atalay 2010:266.

¹⁹Κωστογλούδης 2012:43.

²⁰Βαρβιτσιώτης 2008: 37

Αραβικός κόσμος αλλά και ο υπόλοιπος, εκλάμβανε τον όρο Ισλάμ ως μια έννοια με θρησκευτική σημασία που όριζε ένα σύστημα ιδεών, νόμων και υποδείκνυε έναν σωστό ευσεβή τρόπο ζωής, σύμφωνα πάντα με τη θρησκεία τους. Ο όρος «Μωαμεθανισμός» ενοχλεί τους οπαδούς του Μωάμεθ, καθώς δεν τον λατρεύουν όπως πχ οι Χριστιανοί τον Χριστό αλλά ακολουθούν σαν πρώτο προφήτη και ακολουθούν την διδασκαλία του. Ωστόσο, ο Μωάμεθ (570μΧ-632 μ. Χ) είναι ο ιδρυτής του Ισλάμ ο οποίος μέσα από τα κηρύγματα του και το πολιτικό και θρησκευτικό τους περιεχόμενο οργάνωσε την αραβική κοινωνία, τον στρατό και δημιούργησε μια Ισλαμική κοινωνία ενωμένη με όλες τις διασπαρμένες, έως τότε, φυλές.

Οι Άραβες βιώνουν μια γενικότερη κρίση και μάλιστα κατά τη περίοδο του μεσαίωνα, η πρόοδος των επιστημών όπως για παράδειγμα τα μαθηματικά, η ιατρική, η ποίηση, η αρχιτεκτονική (τις οποίες είχαν γνωρίσει μέσα από την Ελληνική φιλοσοφία) σταματά απότομα. Στις 2 Ιανουαρίου του 1492, η πτώση της Γρανάδας, που αποτελούσε το προπύργιο των Αράβων στην Ισπανία, είναι η αρχή της παρακμής της αυτοκρατορίας τους. Το 1517 οι Οθωμανοί κατακτούν και το Κάιρο των Μαμελούκων (χαλιφάτο των Φατιμίδων). Φτάνοντας στην εποχή του Ψυχρού πολέμου, οι Άραβες, φέρνουν στην επιφάνεια ζητήματα όπως η πολιτική φύση του Ισλάμ με σκοπό τη κατάκτηση της κρατικής εξουσίας, το τζιχάντ είναι κεντρικό θέμα στον Αραβικό κόσμο. Τα ιστορικά γεγονότα μάλιστα που οδήγησαν στην ριζοσπαστική διάταξη του πολιτικού Ισλάμ ήταν η ήττα των Αράβων το 1948 και η δημιουργία του Ισραήλ. Έτσι, οι αδερφοί Μουσουλμάνοι έθεσαν ως στόχο να διαδώσουν τις ιδέες του Αλ-Αφγάνι. Η οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων ως ένα αυτοδιοικούμενο κράτος με στρατό, περίθαλψη, σχολεία κτλ τέθηκε σε απαγόρευση στις 6 Δεκεμβρίου του 1948 και ξανά απόκτησε νομιμότητα το 1951. Την περίοδο εκείνη, νεαροί αξιωματικοί υποστήριζαν τον αρχηγό Νάσερ και κατέλαβαν την εξουσία για σύντομο διάστημα όμως καθώς ήρθαν σε ρήξη με την κυβέρνηση και έτσι πολλά μέλη της φυλακίστηκαν.

Ο Σαγίντ Κουτμπ και τα όσα αυτός έγραφε μέσα από τη φυλακή οδηγούσαν στην εξτρεμιστική στροφή²¹. Ο Σαγίντ Κουτμπ, ο οποίος και εκτελέστηκε από το καθεστώς Νάσερ το 1966, αποτέλεσε τον πρωτεργάτη του

²¹ Τσιούμα 2010:63.

ριζοσπαστικού ισλαμισμού. Τάχθηκε ενάντια στον Κεμάλ Ατατούρκ καθώς όπως πίστευε ήταν αυτός που ξεχώρισε την θρησκεία από το κράτος και ενίσχυσε την κρατική εξουσία έναντι της θρησκευτικής²². Ο Σαγίντ πίστευε σε μια προσπάθεια εξόντωσης της θρησκείας του Ισλάμ, την οποία υποστήριζαν οι σταυροφορούσες εκκλησίες, ο παγκόσμιος σιωνισμός και ο κομμουνισμός.

Η Ισλαμική εκδοχή του αυθεντικού Ισλάμ, εκφράστηκε με το καθεστώς των Ταλιμπάν, οι οποίοι θέσπισαν τη θανατική ποινή σε γυναίκες που ήθελαν να υιοθετήσουν έναν άλλο τρόπο ζωής από αυτόν που τους επιβαλλόταν π.χ. κορίτσια που ήθελαν να έχουν δικαίωμα στην παιδεία. Τα βίαια Ισλαμικά κινήματα όπως οι Ταλιμπάν, προκαλούν αναταραχές σε πολλές χώρες όπως η Αλγερία, η Ινδονησία, το Μαρόκο, η Νιγηρία, το Πακιστάν κτλ. Οι Ισλαμιστές εμπνέονται από τη θρησκεία τους και επιθυμούν την αποδοχή της από τους άλλους πληθυσμούς με κάθε τρόπο. Ωστόσο φαίνεται πως ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός του Ισλάμ δεν αποτελεί ένα θρησκευτικό φαινόμενο αλλά ενέχει και πολιτικές αιτίες καθώς πολλοί μουσουλμάνοι υποστηρίζουν πως οι δράσεις τους δεν ακολουθούν το κήρυγμα του Μωάμεθ²³.

Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός εμφανίστηκε ως τάση σε πολλές θρησκείες ως αντίδραση στις φιλελεύθερες ερμηνείες που έπαιρνε η θρησκεία στους χρόνους της νεωτερικότητας. Ο όρος φονταμενταλισμός εκφράστηκε το 1920 από τον Κερτις Λη, Αμερικάνο δημοσιογράφο και ιεροκήρυκα. Ο Κέρτις Λη Ρόουζ επινόησε τον όρο από κάποια φυλλάδια με τίτλο «Τα θεμέλια της Πίστης» που υπόγραφαν οι Πρεσβυτεριανοί του Πρίνστον. Όπως ο ίδιος είχε δηλώσει τους ονόμασε Φονταμενταλιστές καθώς φαινόταν από τα όσα έγραφαν πως πίστευαν στα θεμελιώδη δόγματα της θρησκείας τους και ήταν έτοιμοι να δώσουν μάχη μέχρι εσχάτων για τη πίστη τους²⁴.

Ο φονταμενταλισμός είναι συνδεδεμένος με αρκετές θρησκείες και κυρίως στις μέρες μας με το Ισλάμ. Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός εμφανίζεται ως αντίδραση στις φιλελεύθερες ερμηνείες και στη κοσμική εξουσία και έχει ως στόχο την διάδοση και τήρηση της πίστης. Τα χαρακτηριστικά του φονταμενταλισμού, διαφέρουν ανά θρησκεία ωστόσο παρουσιάζουν και ομοιότητες όπως την απόλυτη προσήλωση στα δόγματα της θρησκείας που

²² Berman 2002:90.

²³ Παπασωτηρίου 2008: 20-21.

²⁴ Κωστογλούδης 2012:6.

καθορίζονται στα ιερά κείμενα π.χ Κοράνι , Βίβλος κτλ. Τα αίτια του φονταμενταλισμού, βρίσκονται στην κοσμικότητα της κοινωνίας και στο νέο σύγχρονο τρόπο ζωής. Η χειραφέτηση της κοινωνίας από τη θρησκευτική εξουσία ενοχλεί τους πιστούς και για αυτό αντιδρούν.

Θα λέγαμε πως η παγκοσμιοποίηση προκάλεσε την εμφάνιση και έξαρση του φονταμενταλισμού. Θα μπορούσαμε να πούμε πως ο φονταμενταλισμός είναι ένα είδος εθνικισμού καθώς μέσα από τη θρησκεία αρθρώνονται προβλήματα και αιτήματα εθνικού φρονήματος, ανεξαρτησίας, τιμής και κυριαρχίας²⁵. Ο δυτικός τρόπος ζωής και σκέψης, στα μάτια των οπαδών του φονταμενταλισμού φαντάζει ως η αιτία που οι κοινωνίες τους απομακρύνονται από τις παραδοσιακές θρησκευτικές αξίες και βλάπτουν την ύπαρξη τους. Ο φονταμενταλισμός υπάρχει ως αιτία της νεωτερικότητας²⁶.

Ο Ισλαμικός φονταμενταλισμός εμφανίζεται κατά τη διάρκεια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Εκδηλώνεται κυρίως στις αρχές του 20ου αιώνα ως αντίδραση στην εισχώρηση του δυτικού τρόπου ζωής και γενκότερα στις δυτικές εμπορρές στον μουσουλμανικό χώρο²⁷. ως η δυσαρέσκεια και η οργή των Μουσουλμάνων απέναντι στις δυνάμεις που μπορούν να τους βλάψουν, σε αυτούς που υποτίμησαν τις παραδοσιακές τους αξίες και τα ιδανικά και που έκλεψαν όπως πιστεύουν την τιμή και το μέλλον τους²⁸. Ο Ισλαμικός φονταμενταλισμός, ορίζεται ως η αυστηρή εφαρμογή των θρησκευτικών κανόνων όπως αυτοί καθορίζονται στο Κοράνι και το Χαντίθ. Η εφαρμογή του Ισλαμικού νόμου είναι η βάση τους. Ο τρόπος που χρησιμοποίησαν το Κοράνι και τα χαντίθ ήταν ιδιαίτερα εύστοχος καθώς οι ερμηνείες που έδωσαν βασίστηκαν στη δική τους ανάγκη για «ιερό» πόλεμο χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν εμπεριέχονται και οικονομικοί , κοινωνικοί λόγοι οι οποίοι βοήθησαν στη διάδοση της ιδεολογίας τους²⁹.

Οι Ισλαμιστές ακολουθούν το *Κοράνι* και επιβάλλουν με κάθε τρόπο τα όσα ορίζει ο νόμος τους, η *Σαρία*. Θεωρούν ως προδοσία την πίστη σε άλλες παραδόσεις και τον διαφορετικό δυτικό τρόπο ζωής. Ο σκοπός στο σύνολο του είναι κοινός,

²⁵ Τερζάκης 2007:57.

²⁶ Amstrong 2000:175.

²⁷ Βαρβιτσιώτης : 2008:49

²⁸ Kegley 2003:200.

²⁹ Habeck 2006 :57

ωστόσο υπάρχουν και κάποιες διαφορές στις Ισλαμικές οργανώσεις τους. Μερικοί αποβλέπουν στην ένωση των μουσουλμανικών λαών σε μια παγκόσμια κοινότητα και στην αναδημιουργία του χαλιφάτου, δηλαδή μιας κοινότητας η οποία θα διοικείται από μια ενιαία κεντρική ηγεσία. Άλλοι, όπως οι οπαδοί της *Χαμάς*, επιθυμούν ένα Ισλαμικό κράτος που θα εκτείνεται στη γη της Παλαιστίνης.

Τα κοινά τους σημεία εντοπίζονται στην πίστη τους και στη υπεροχή τους απέναντι στους άπιστους, και τους διεφθαρμένους λαούς της Δύσης ή σε όσα μουσουλμανικά κράτη συνεργάζονται με αυτούς τους λαούς της Δύσης.

Η απειλή του Ισλαμικού φονταμενταλισμού αναπτύσσεται και ενδυναμώνεται τα τελευταία τριάντα χρόνια. Οι Ισλαμιστές, αναπτύσσουν μια πολιτική ρητορεία, η οποία παρουσιάζει το Ισλάμ ως τον ισχυρότερο κίνδυνο της δημοκρατίας, του φιλελευθερισμού, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως δήλωσε ο ειδικός αναλυτής επί αμυντικών θεμάτων, της Βρετανίας, Clare Hollingworth: *Ο φονταμενταλισμός του Ισλάμ εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς στην κυριότερη απειλή που αντιμετωπίζει η παγκόσμια ασφάλεια και ειρήνη..απειλή που συγκρίνεται μόνο με τον ναζισμό και τον φασισμό της δεκαετίας του '30 και τον κομμουνισμό της δεκαετίας του '50*³⁰.

Το Ισλάμ, συνενώνει τη θρησκευτική με την πολιτική εξουσία (*din wa dawla*) και επιπλέον ταυτίζει το θρησκευτικό νόμο (*shari'a*) με το νόμο του κράτους. Έτσι, παρακάτω θα αναλύσουμε έννοιες όπως το κοράνι και θα αναφερθούμε στη σχέση κράτους και θρησκείας. Αρχικά, να τονίσουμε πως το Κοράνιο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του βίου της ισλαμικής κοινότητας. Το ιερό αυτό μέρος της μουσουλμανικής θρησκείας, αντιμετωπίζεται ως *ύψιστος κανόνας πίστεως* αλλά ταυτοχρόνως ως και ένας *νομικός κώδικας* της καθημερινής ζωής. Ωστόσο και τα όσα είπε ή έπραξε ή αποσιώπησε ο Μωάμεθ, η *sunna*, αποτέλεσε τον τρόπο μίμησης των ενεργειών και της συμπεριφοράς του Μωάμεθ και της πρώτης *umma*, δηλαδή της πρώτης μουσουλμανικής κοινότητας, στα ποικίλα θρησκευτικά, κοινωνικά και νομικά θέματα, τα οποία ανέκυπταν στις μουσουλμανικές κοινότητες³¹.

³⁰ Τερζάκης 2007:34

³¹ Bruce 2011:42-43.

Το Κοράνι στο οποίο πιστεύουν οι μουσουλμάνοι αποτελεί το ιερό βιβλίο του Ισλάμ. Για τους πιστούς Μουσουλμάνους, το Κοράνι είναι ένα πληρέστερο βιβλίο μέσα στο οποίο εμπεριέχονται καίρια σημεία τα οποία αποτελούν πυλώνες της Ισλαμικής πίστης³²:

Σύμφωνα με το Κοράνι υπάρχει ένας μόνο θεός, ο Αλλάχ και όλοι οφείλουν να τον υπακούουν. Όλοι οι πιστοί είναι ίσοι ενώπιον του Αλλάχ και οι πλούσιοι πρέπει να μοιράζονται τα αγαθά με τους φτωχούς. Επιπλέον πρέπει να ζουν με δικαιοσύνη ενώ όλοι οι άνθρωποι θα λογοδοτήσουν την ημέρα της Κρίσης .

Οι πυλώνες της Ισλαμικής πίστης είναι πέντε και ορίζονται ως εξής:

- Ομολογία πίστεως (*shahada*) μέσω της οποίας ο πιστός εισέρχεται στην Ισλαμική κοινότητα – ούμμα. Όποιος επιθυμεί να ασπαστεί την Ισλαμική θρησκεία πρέπει να απαγγείλει ενώπιον δυο μαρτύρων τη φράση «Δεν υπάρχει άλλος θεός παρά μόνον ο Θεός, και ο Μωάμεθ ο Προφήτης του». Προσευχή (*salat*) πέντε φορές την ημέρα και σε συγκεκριμένες ώρες.
- Εισφορά (*zakat*) ορίζεται ως η διανομή του δυόμιση τοις εκατό της περιουσίας κάθε μουσουλμάνου στους φτωχούς, ως θρησκευτική υποχρέωση και όχι ως πράξη ελεημοσύνης.
- Νηστεία (*sawm*), κατά το Ραμαζάνι από την ανατολή του ηλίου έως τη δύση του.
- Συμμετοχή στο ετήσιο προσκύνημα (*hajj*) στη Μέκκα, τουλάχιστον μια φορά στη ζωή του πιστού.

Το Ισλάμ, λοιπόν, αν και διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες, ακολουθώντας τις αρχές της μουσουλμανικής πίστεως, υποστηρίζει την ταύτιση της (*umma*) θρησκείας και του κράτους. Η θρησκεία αποτελεί τη πολιτικά οργανωμένη κοινότητα όλων των μουσουλμάνων. Το σημαντικότερο μήνυμα του Μωάμεθ, όπως το αντιλαμβάνονται οι μουσουλμάνοι είναι η αναφορά σε μια «φυλή», μια «αδελφότητα» (*umma*). Φαίνεται μάλιστα, πως ο Μωάμεθ απευθυνόμενος στην *umma* παρέλαβε και ανέπτυξε εξ' αρχής αυτή την κοινοτική-πολιτική αντίληψη.

Κανένα εδάφιο του Κορανίου έως το 625 μ.Χ δεν περιλαμβάνει αναφορά στον *umma*. Ο λόγος είναι πως ίσως το καθόρισαν οι αυξανόμενες δυσκολίες που αντιμετώπιζε η πολιτική δομή του κοινωνικού σώματος. Αν και η σημασία του

³² Κωστογλούδης 2012:22-25.

όρου σταδιακά εξελισσόταν και έπαιρνε έναν καθαρά θρησκευτικό χαρακτήρα, χωρίς ωστόσο να χάνει την πολιτική του διάσταση³³.

Ο Μωάμεθ ως προφήτης κατέχει και πολιτικό ρόλο εκτός από θρησκευτικό και το προσωνύμιο του είναι και *“rasul Allah”* δηλαδή ο «Αγγελιοφόρος του Θεού» ή «ο απεσταλμένος του Θεού». Ωστόσο, αναφορές γίνονται στο πως οι πιστοί ερμηνεύουν τα μηνύματα, ενδεικτικά να αναφέρουμε πως στην αρχή παρουσιάζεται ως κομιστής ενός μηνύματος προς την ανθρωπότητα, το οποίο αναγράφεται στους στίχους του Κορανίου που γράφτηκαν στη Μεδίνα. Ωστόσο, πολλοί πιστεύουν πως υπάρχει παρερμηνεία σε ορισμένα ζητήματα της Μεδίνα και κατόπιν της Μέκκα, τα οποία αφορούσαν τη μετάδοση του μηνύματος. Μάλιστα, ο ρόλος του «Αγγελιοφόρος του Θεού» θα λέγαμε πως έρχεται σε αντίθεση μ’ αυτόν του «Προφήτη» και με αυτόν τον τρόπο αποδεικνύει πως οι πρακτικές και οι πολιτικές δραστηριότητες που κατέχει, του ανατέθηκαν απ’ τον Θεό³⁴. Καταλήγουμε λοιπόν, στο ότι ο Μωάμεθ δεν ήταν μόνον ο προφήτης του Θεού αλλά και ο πολιτικός αρχηγός της κοινότητάς.

Συνοψίζοντας, τη σύντομη αναφορά στο θρησκευτικό νόμο και το νόμο του κράτους, φαίνεται πως στην παράδοση του Ισλάμ παραμένει ισχυρή η ιδέα της *umma*, της ενιαίας έκφρασης της θρησκευτικής και της πολιτικής εξουσίας. Έτσι, εξηγείται ίσως το γεγονός πως στις μέρες μας η κύρια τρομοκρατική οργάνωση προσδιορίζεται ως Ισλαμικό Κράτος. Για τους μουσουλμάνους η θρησκεία είναι συνυφασμένη με το κράτος και το Κοράνι αποτελεί το σύνταγμα τους το οποίο είναι το αντίγραφο που αποκαλύπτει τα λόγια του Θεού τους³⁵.

1.4 Η αντίληψή τους για τη βία

Στη Δύση ο αραβικός όρος *jihad* μεταφράζεται ως «ιερός πόλεμος» χωρίς όμως η ετυμολογία να προέρχεται από τη ρίζα του ρήματος *jhd* η κύρια έννοια του οποίου είναι «να αγωνιστώ, να προσπαθήσω» ή «να εξασκήσω τον εαυτό μου»³⁶. Ο ιερός πόλεμος είναι κατά τους μουσουλμάνους φονταμενταλιστές, ο

³³ Ζιάκα 2003: 72.

³⁴ Πάτελος 2004: 42-44.

³⁵ Habeck 2006: 63

³⁶ Nasr 1994:26-29.

τρόπος για να επιστρέψουν στις αρχικές και οριστικές πηγές του Ισλάμ. Μόνο έτσι μπορούν να ασκήσουν την πρακτική του *ijtihād*. Το *jihad* βέβαια δεν έχει για κάθε μουσουλμάνο αποκλειστικά πολεμικό, αγωνιστικό ή μαχητικό χαρακτήρα, αλλά εκφράζει εξίσου μια πνευματική και εσωτερική διάσταση κάθε πιστού. Δεν πρόκειται δηλαδή για μια πράξη πολέμου αλλά για μια πράξη που διεξάγεται σε κάθε στάδιο της ζωής οποιουδήποτε πιστού³⁷.

Οι φονταμενταλιστές του Ισλάμ, ασπάζονται τα εδάφια του Κορανίου που αναφέρουν: «Όταν όμως περάσουν οι τέσσερις ιεροί μήνες, τότε σκοτώστε τους πολυθεϊστές όπου κι αν τους συναντήσετε· υποδουλώστε τους πολιορκώντας τους και στήνοντάς τους ενέδρες. Αν μετανοήσουν, αν τηρήσουν τους τύπους της προσευχής και αν προσφέρουν ελεημοσύνη, αφήστε τους ελεύθερους, καθώς ο Θεός είναι μεγαλόψυχος και ελεήμων» (Κοράνιο 9:5). Και αλλού: ««Να πολεμάτε εναντίον όποιου δεν πιστεύει στον Θεό και στην Έσχατη Μέρα, καθώς και εναντίον όποιου δε θεωρεί αθέμιτο ότι ο Θεός και ο Απόστολός του απαγόρευσαν. Να πολεμάτε, επίσης, εναντίον των Εβραίων και των Χριστιανών, οι οποίοι δεν πρεσβεύουν την πίστη της αλήθειας. Να πολεμάτε εναντίον τους, έως ότου όλοι πληρώσουν το φόβο υποτέλειας και ταπεινωθούν» (Κοράνιο 9:29). Και αλλού: «Πιστοί, να πολεμάτε τους απίστους οι οποίοι έρχονται σ' επαφή μαζί σας και να τους υποδέχεστε σκληρά. Να ξέρετε πως ο Κύριος είναι μαζί όσους Τον φοβούνται» (Κοράνιο 9:123).

Φαίνεται πως ο ιερός πόλεμος, και η βία υιοθετείται από τους Μουσουλμάνους μέσω εδαφίων του Κορανίου. Ενδεικτικά στο κεφάλαιο που επιγράφεται *Η Αγελάδα*, σούρα 191, γράφεται: *Σκοτώστε τους εχθρούς σας όπου τους βρίσκετε. Διώξτε τους από το φως από όπου σας έδιωξαν. Ο κίνδυνος να αλλάξετε θρησκεία είναι χειρότερος από το φόνο. Μη τους πολεμάτε καθόλου κοντά στο τέμενος Χαράμ, εκτός αν σας προκαλέσουν. Αυτή είναι η ανταμοιβή για τους πιστούς*³⁸. Και αλλού, αναφέρεται να πολεμούν εναντίον οποιουδήποτε πειρασμού: «Να πολεμάτε έως ότου απομακρυνθεί από εσάς ο κίνδυνος του

³⁷ Πατέλος 224-225.

³⁸ Απόσπασμα από το Κοράνι, βιβλίο *Το ιερό Κοράνιο και η μετάφραση των Εννοιών του στην Ελληνική Γλώσσα*, Συγκρότημα του Βασιλιά Φαχντ, Μεδίνα Έτος 1421, Εγίρας (2000μχ.) Κωστογλούδης 2012:26.

πειρασμού, και έως ότου δε θα υπάρχει άλλη λατρεία παρά μόνο του ενός Θεού (Κοράνι 9:191)»³⁹.

Σύμφωνα, με τη δυτική βιβλιογραφία ο ιερός πόλεμος μπορεί να διακριθεί κυρίως σε δύο μορφές. Πρώτον, στον εσωτερικό «ιερό αγώνα», ο οποίος λαμβάνει χώρα εντός της ισλαμικής κοινότητας, με στόχους τους ηγέτες και με σκοπό την επίτευξη ορθής διακυβέρνησης στον «οίκο του Ισλάμ». Δεύτερον, στον εξωτερικό «ιερό αγώνα», ο οποίος λαμβάνει χώρα κατά των μη μουσουλμάνων ηγεμόνων. Η δεύτερη κατηγορία μένει γνωστή ως ισλαμικός φονταμενταλισμός⁴⁰.

Όπως είδαμε παραπάνω, ο αγώνας για τη πίστη, αποτελεί ένα πυλώνα της θρησκείας του Ισλάμ. Το τζιχάντ ο ιερός πόλεμος, παρουσιάζεται ιστορικά ως θρησκευτικό δόγμα. Ωστόσο ιστορικά τεκμηριωμένο είναι πως όλες οι μεγάλες θρησκείες επιδόθηκαν σε ιερούς πολέμους, χωρίς ωστόσο να το υιοθετήσουν ως τρόπο ζωής όπως οι Ισλαμιστές τρομοκράτες. Το τζιχάντ ερμηνεύεται ως η μάχη κατά του κακού, και απαιτεί αυτοπειθαρχία και πίστη στο θέλημα του Θεού. Το τζιχάντ σημαίνει υπεράσπιση της πίστης και του Ισλαμικού κόσμου⁴¹.

Οι πιστοί μουσουλμάνοι καλούνται να πολεμήσουν τους απίστους. Η αποστολή τους είναι η εξάπλωση της ισλαμικής κυριαρχίας και η άμυνα του ισλαμικού νόμου μέσα από το κήρυγμα και τον πόλεμο. Ωστόσο, φαίνεται πως ο Μωάμεθ, όριζε πως δεν θα πρέπει οι πιστοί να εκβιάζουν άλλους ανθρώπου να ασπαστούν το Ισλάμ αλλά να είναι ήρεμοι και να γνωρίζουν πως πολλοί άνθρωποι όπως οι χριστιανοί μπορεί να είναι φίλοι των Μουσουλμάνων. Ωστόσο, φαίνεται πως αυτό άλλαξε μετά την αντιπαράθεση των Μουσουλμάνων με τους Εβραίους της Μεδίνας και από τότε χαρακτηρίζονται ως χειρότεροι εχθροί των πιστών μετά τους ειδωλολάτρες. Αν και αρχικά ο Μωάμεθ τους χαρακτήρισε *Λαούς του Ιερού Βιβλίου*, τους αντιμετωπίζουν πλέον ως αμαρτία και άξιους τιμωρίας. Ο Μωάμεθ έτσι κήρυξε στο Ισλάμ, το τζιχαντ που ερμηνεύθηκε ως άνευ όρων υποταγή⁴².

Μάλιστα ο ιερός πόλεμος, τζιχάντ, φαίνεται να έχει εθνικιστικές διαστάσεις καθώς στον Ισλαμικό κόσμο ο εθνικισμός ταυτίζεται με το Ισλάμ, όπως

³⁹ Κωνσταντίνος 2013: 88.

⁴⁰ Noor 1985:395-397.

⁴¹ Τσοπάνης 2007:17.

⁴² Esposito 1999:33.

ταυτίζονται το έθνος και η θρησκεία. Δηλαδή ο ιερός πόλεμος για τους μουσουλμάνους φονταμενταλιστές είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις ιδεολογίες του εθνικισμού. Το Ισλάμ συνδυάζει τους αγώνες για κοινωνική ισότητα με τη δικαιοσύνη. Έτσι φαίνεται πως ασπάζονται το τρίπτυχο *Θρησκεία- Εθνικισμός-Κοινωνικοί αγώνες*⁴³. Το Ισλάμ δεν έχει απλά τη μορφή μιας θρησκείας αλλά μιας Θεοκρατίας, για τους φονταμενταλιστές, που βασίζεται στους νόμους που διέπουν τις ανθρώπινες κοινωνίες και δεν πρέπει οι άνθρωποι να είναι πηγή των νόμων αλλά οι νόμοι πρέπει να δίνονται από το Θεό και να τηρούνται. Ανάμεσα στους Μουσουλμάνους υπάρχουν μάλιστα αυτοί που στηρίζουν την ανασύσταση του παγκόσμιου χαλιφάτου και την αυστηρή εφαρμογή της Σαρίας. Οι Μουσουλμάνοι πιστεύουν πως ο κόσμος χωρίζεται σε δυο οίκους: τον οίκο του Ισλάμ (Dar al- Islam) για τον οποίο την ευθύνη και διοίκηση έχουν οι Ισλαμικές κυβερνήσεις, οι οποίες εφαρμόζουν τον Ισλαμικό Νόμο. Ο δεύτερος οίκος είναι ο οίκος του Πολέμου (Dar al-Harb) ο οποίος υπάρχει στον υπόλοιπο κόσμο και απαρτίζεται και διοικείται από απίστους. Έτσι, μέσω του τζιχαντ, θα καταφέρουν την ολική επικράτηση του Ισλάμ⁴⁴.

Συμπερασματικά, για τους Ισλαμιστές φονταμενταλιστές, το τζιχαντ δεν είναι ένας πόλεμος αλλά μια θρησκευτική υποχρέωση. Ακλουθώντας, τον ισλαμικό νόμο, η διεξαγωγή πολέμου είναι νόμιμη σε τέσσερις περιπτώσεις: εναντίον απίστων, αποστατών, ανταρτών και ληστών. Από αυτές όμως ως τζιχαντ θεωρείται μόνον ο πόλεμος που πραγματοποιείται εναντίον των απίστων και των. Το τζιχαντ, έχει διττό χαρακτήρα, αποτελεί προσωπική υποχρέωση των πιστών, αλλά και συλλογική υποχρέωση.

1.5 Ισλαμική Τρομοκρατία

Ο εξτρεμισμός του Ισλάμ στηρίζεται στην καθολική άρνηση συνεργασίας με τη Δύση, και τις κυβερνήσεις ή του υποστηρικτές τους. Απορρίπτουν τον δυτικό τρόπο ζωής και τον πολιτισμό και στοχεύουν στην εκδίωξη των ξένων πολιτικών φορέων από τον οίκο του Ισλάμ. Ακόμα, οι διεφθαρμένες κυβερνήσεις

⁴³ Ο.π 24.

⁴⁴ Kegley 2003: 195.

αποτελούν στόχους τους καθώς για τους μουσουλμάνους που ακολουθούν αυτή την ιδεολογία, τα δεινά που αντιμετωπίζει ο μουσουλμανικός κόσμος, οφείλονται στους οπαδούς του εκσυγχρονισμού.

Οι ιδέες του Κουτμπ άρχισαν μάλιστα να έχουν οπαδούς κυρίως μετά την αποτυχία του αραβικού εθνικισμού και την ήττα του 1967, στον Αραβοισραηλινό πόλεμο. Αξίζει μάλιστα να αναφέρουμε πως η πολιτική ιδεολογία του Κουτμπ αποτέλεσε τη ρήτρα μέσα από την οποία γεννήθηκε ο σύγχρονος Σαλαφιστικός Τζιχαντισμός και η τρομοκρατική οργάνωση, Αλ-Κάιντα⁴⁵. Η Ισλαμική τρομοκρατία είναι αναμφισβήτητα μια παγκόσμια απειλή κατά της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μπορεί ως και τον 20^ο αιώνα να υπήρχε η Ισλαμική τρομοκρατία, ωστόσο στα τέλη του 20^{ου} και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, το ζήτημα της διεθνούς ισλαμικής τρομοκρατίας, απέκτησε παγκόσμιες διαστάσεις και ερμηνεύθηκε ως μια σημαντική πολεμική κατά των κυρίαρχων κρατών του βεστφαλιανού συστήματος⁴⁶.

Αν και πολλοί εξέφρασαν τον κίνδυνο για τις ΗΠΑ φάνηκε στη πορεία πως ο κίνδυνος έχει παγκόσμιες διαστάσεις. Η Γαλλία στα μέσα της δεκαετίας του 1990 έγινε θύμα τρομοκρατικών επιθέσεων. Η Ρωσία λόγω Τσετσενίας έγινε στόχος της διεθνούς ισλαμικής τρομοκρατίας και θύμα του τρομοκρατικού χτυπήματος του 1999, με την ανατίναξη πολυκατοικίας στη Μόσχα, επίθεση που θρήνησε 118 νεκρούς⁴⁷. Ακόμα και η Κίνα αντιμετώπιζε προβλήματα με ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις στην περιοχή των μουσουλμάνων Ουιγούρων⁴⁸. Μάλιστα, με πρωτοβουλία της Κίνας ήδη από το 1997 δημιουργήθηκε μια συνεργασία κρατών που είχε ως στόχο την καταπολέμηση του βίαιου φανατικού ισλαμισμού στα κράτη μέλη του οργανισμού. Η δημιουργία του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης, έγινε αποδεκτή από αρκετές χώρες ανάμεσα τους, η Ρωσία και οι πρώην σοβιετικές δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας⁴⁹. Αναμφισβήτητα, όμως, η τρομοκρατική επίθεση στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001 στις ΗΠΑ σηματοδότησε το παγκόσμιο χαρακτήρα της

⁴⁵ Κωστογλούδης 2012:32.

⁴⁶ Παπασωτηρίου 2006:1.

⁴⁷ Falkenrath 2001:165.

⁴⁸ Παπασωτηρίου 2006:1-2.

⁴⁹ *Wall Street Journal*, 8/1/2002.

Ισλαμικής τρομοκρατίας και έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη για αντιμετώπιση της.

Ωστόσο, η αρχή της διεθνούς ισλαμικής τρομοκρατίας φαίνεται πως βρίσκεται στη δεκαετία του 80, στον πόλεμο του Αφγανιστάν. Ο πόλεμος πήρε μορφή ιερού πολέμου- τζιχάντ και είχε ως στόχο τους σοβιετικούς εισβολείς. Οι μουτζαχεντίν Αφγανοί βρήκαν υποστηρικτές στη Σαουδική Αραβία και το Πακιστάν. Μάλιστα μέσω Πακιστάν λάμβαναν και την αμερικανική στρατιωτική βοήθεια. Ισλαμιστές από τη Βόρεια Αφρική, τη Μέση Ανατολή και τη Νοτιοανατολική Ασία έσπευσαν να ενταχθούν στο πλευρό των μουτζαχεντίν, ο αριθμός τους υπολογίζεται στις 35.000 με 40.000, πολλούς από τους οποίους εξελίχθηκαν σε βίαιους ισλαμιστές που έδρασαν τη δεκαετία του 1990⁵⁰.

Η αρχή της δράσης Ισλαμιστών, φαίνεται πως έγινε τότε καθώς μέσα από την νίκη τους ενάντια σε μια υπερδύναμη πήραν θάρρος για να πολεμήσουν για τους σκοπούς τους. Αξίζει μάλιστα να αναφερθεί πως στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ο Μπιν Λάντεν, δήλωσε σε συνέντευξη του, πως οι ισλαμιστές έχουν την δύναμη να διαλύσουν τις ΗΠΑ σε μικρότερα κράτη. Ασφαλώς αυτή η δήλωση χαρακτηρίστηκε ως ουτοπική αλλά αν σκεφτεί κανείς πως διέλυσαν την πάλαι ποτέ πανίσχυρη Σοβιετική Ένωση, ίσως ήταν ένα προμήνυμα. Οι φανατικοί ισλαμιστές πίστευαν πως η θρησκευτική καθαρότητα της πίστης τους μπορεί να φέρει την νίκη ενάντια στη νεωτερικότητα, βέβαια η νίκη τους ασφαλώς βοηθήθηκε από την αμερικανική στρατιωτική βοήθεια και την παραχώρηση πυραύλους εδάφους-αέρος Stinger⁵¹.

Σύμφωνα με τον Bernard Lewis (1990), οι βίαιοι ισλαμιστές, δραστηριοποιήθηκαν σε μη μουσουλμανικά κράτη, στα οποία ζούσαν μουσουλμανικές μειονότητες, μετά τη σοβιετική αποχώρηση από το Αφγανιστάν, καθώς θεωρούν βλάσφημο και αδιανόητο, οι πιστοί του Ισλάμ, να κυβερνώνται από τους απίστους⁵².

Τα διεθνή δίκτυα στα οποία δραστηριοποιούνταν οι ισλαμιστές, επιχειρούσαν εμφύλιες συρράξεις και αναταραχές σε χώρες όπως η Τσετσενία, η Βοσνία, η Εριτρέα, η Κίνα, οι νότιες σοβιετικές δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας, στις Φιλιππίνες, στο Ινδικό Κασμίρ και σε άλλες όπως η Γαλλία. Επιπλέον,

⁵⁰ Cooley 2002:25-220.

⁵¹ Παπασωτηρίου 2006:2.

⁵² Lewis 1990.

δραστηριοποιήθηκαν σε Αλγερία, Ουζμπεκιστάν, Τατζικιστάν, Αίγυπτο και Αφγανιστάν στο πλευρό των πολιτικών δυνάμεων που προσέβλεπαν στην εγκαθίδρυση θεοκρατικών καθεστώτων.

Ο Οσάμα Μπιν Λάντεν δημιούργησε την οργάνωση αλ-Κάιντα, που στα αραβικά σημαίνει *βάση* και στους κόλπους της συγκέντρωσε πολλούς βίαιους ισλαμιστές. Αυτή η διεθνής τρομοκρατική οργάνωση, για τις δράσεις της χρειαζόταν και διεκδίκησε ασφαλείς βάσεις στρατοπέδων για αποθήκευση των πολεμοφοδίων και για εκπαίδευση των μελών της. Ο Μπιν Λάντεν ήρθε σε ρήξη με τη Σαουδική Αραβία καθώς απέρριψαν τη πρόταση για ιερό πόλεμο ενάντια του Σαντάμ Χουσεΐν.

Επιχειρήθηκε στη συνέχεια ιρακινή εισβολή στο Κουβέιτ και στη συνέχεια συνεργάστηκε με τις ΗΠΑ⁵³. Οι στρατιωτικές μονάδες των ΗΠΑ και των συμμάχων, Αγγλίας και Γαλλίας μετά το τέλος του πολέμου στο Περσικό Κόλπο το 1991, έμειναν στα μέρη του προφήτη Μωάμεθ, γεγονός που έκανε τον Μπιν Λάντεν να ταχθεί απέναντι στο καθεστώς της Σαουδικής Αραβίας και στη συνέχεια να στοχεύσει και να επιδιώξει την ανατροπή του.⁵⁴

Η στροφή του Μπιν Λάντεν απέναντι στη Σαουδική Αραβία οδήγησε στην εκδίωξη του από τις βάσεις εκεί και έτσι τον έστρεψε στην αναζήτηση νέων βάσεων σε χώρες που μαστίζονταν από εσωτερικές αναταράξεις. Τα βεστφαλιανά κυρίαρχα κράτη προτιμήθηκαν για βάσεις και μάλιστα το Σουδάν λειτούργησε ως βάση του ως το 1996. Ωστόσο όταν το Σουδάν πιάστηκε από τη Σαουδική Αραβία και την Αμερική εκδιώχθηκε ξανά αλλά του επιτράπηκε να διατηρήσει το έδαφος που κατείχε για την οργάνωση του.⁵⁵ Η επόμενη βάση του Μπιν Λάντεν ήταν το Αφγανιστάν που μαστιζόταν από εμφύλιους πολέμους μεταξύ των μουτζαχεντίν. Την ίδια χρονιά βοήθησε τους Ταλιμπάν να βρεθούν στην εξουσία και τάχθηκε ως υποστηρικτής στο πλευρό τους όσο την κατείχαν. Από τη μεριά τους οι Ταλιμπάν τον άφηναν να οργανώνεται στα εδάφη τους. Η σύγκρουσή με τις ΗΠΑ ήρθε σαν απόρροια της αντίθεσης των Ισλαμιστών με το σύγχρονο τρόπο ζωής και την νεοτερικότητα. Ωστόσο ο Μπιν Λάντεν και οι υποστηρικτές τους, υποστήριζαν και το κάνουν ως σήμερα πως μάχονται για τη θρησκεία τους και όχι για το κράτος τους. Οι Ισλαμιστές είχαν ως στόχο την

⁵³ Cooley 2002:178-312.

⁵⁴ Mishra, *New York Review*, 17/12002.

⁵⁵ Benjamin & Simon, *New York Review*, 20/12/2001.

εκδίωξη του σύγχρονου δυτικού τρόπου ζωής και του πολιτισμού. Η εναντίωση τους συμπεριλάμβαναν και το Ισραήλ καθώς και όσα μουσουλμανικά κράτη που δέχονταν τις επιρροές της νεοτερικότητας.⁵⁶

Τον Φεβρουάριο του 1998, έχοντας κηρύξει τον ιερό πόλεμο, ο Μπιν Λάντεν στράφηκε εναντίον των ΗΠΑ με την κατηγορία πως κατέχουν τις χώρες του Ισλάμ στα πιο ιερά μέρη, στην Αραβική Χερσόνησο, λεηλατούν τον πλούτο τους, κυριαρχούν στους ηγέτες τους, ταπεινώνουν τον λαό τους και τρομοκρατούν τους γείτονές τους". Θεωρώντας ότι οι ΗΠΑ μετατρέπουν τη Σαυδική Αραβία, την Αίγυπτο, το Ιράκ και το Σουδάν σε "χάρτινα κρατίδια" για να "εγγυηθούν την ύπαρξη του Ισραήλ", κάλεσε "κάθε Μουσουλμάνο που πιστεύει στον Θεό [. . .] να σκοτώσει Αμερικανούς και να λεηλατήσει τον πλούτο τους οποτεδήποτε και οπουδήποτε τους βρίσκουν. Καλούμε επιπλέον τους Μουσουλμάνους [. . .] να εξαπολύσουν επιδρομές στις αμερικανικές δυνάμεις του Σατανά και στους υποστηρικτές του διαβόλου που συμμαχούν μαζί του".

Η παραπάνω αναφορά του, ερμηνεύτηκε από τους Kanan Makiya και Hassan Mneimneh ως αναφορά στην εποχή του Μωάμεθ και στους πρώτους διαδόχους του. Συγκεκριμένα, στην εποχή που οι Άραβες, τάχθηκαν απέναντι στη Περσική και Βυζαντινή αυτοκρατορία, τις υπερδυνάμεις της εποχής.⁵⁷ Σύμφωνα με την ιστορία, τον 7^ο αιώνα οι Άραβες βρέθηκαν σε υπέροχη θέση καθώς κατόρθωσαν να αναδειχθούν από αδύναμος πολιτικός χώρος σε μια νέα δύναμη. Η άνοδος ταυτίστηκε φυσικά με τη δράση του Μωάμεθ, που κατάφερε να ενώσει τους Άραβες σε μια ενιαία δύναμη με θρησκευτική ορμή. Η ενοποίηση του Ισλάμ, έδωσε στους μουσουλμανικούς λαούς τη δυναμική να αντιταχθούν κατά των απίστων.

Ωστόσο, οι επιθέσεις τους πραγματοποιήθηκαν σε περιοχές από τις Φιλιππίνες και το Κασμίρ μέχρι την Τσετσενία και την Αλγερία. Τρομοκρατικά χτυπήματα επιχείρησαν το 1996 στο αμερικανικού στρατώνα στη Σαυδική Αραβία, το 1998 στη πρεσβεία της Αμερικής στην Τανζανία και τη Κένυα και το 2000 στο πολεμικό αμερικάνικο αεροσκάφος Cole στην Υεμένη.⁵⁸

⁵⁶ Pankaj Mishra, *New York Review*, 17/12002.

⁵⁷ Makiya & Mneimneh, *New York Review*, 17/12002.

⁵⁸ Ajami, November/December 2001. Perry, *Foreign Affairs*, Vol. 80, No. 6 (November/December 2001).

Οι ΗΠΑ ήταν αναμφισβήτητος στόχος της Ισλαμικής τρομοκρατίας και μάλιστα έχουν υπάρξει δεκάδες τρομοκρατικές επιθέσεις σε Αμερικάνικες πρεσβείες ή βάσεις. Το 1983, η πρεσβεία των ΗΠΑ στη Βηρυτό έγινε στόχος βομβιστικής επίθεσης και είχε 63 θύματα από τα οποία τα 17 ήταν αμερικάνοι πολίτες. Μάλιστα την ίδια χρονιά, βομβιστές αυτοκτονίας οδήγησαν φορτηγά με εκρηκτικά στους κοιτώνες των Αμερικανών και Γάλλων στη Βυρητό και προκάλεσαν το θάνατο 241 Αμερικανών και 58 Γάλλων στρατιωτών. Αργότερα, το 1985 επιχειρήθηκε αεροπειρατεία και απαγωγές που διήρκησαν από το 1982 έως το 1991. Το 1988 άλλη μια αεροπειρατεία της πτήσης 103 της Pam Am ανατινάχθηκε στο Lockerbie της Σκωτίας, προκαλώντας τον θάνατο σε 259 επιβαίνοντες και σε 11 πολίτες που βρίσκονταν στο έδαφος⁵⁹.

Οι Ισλαμιστές που εμπλέκονταν στις τρομοκρατικές οργανώσεις (Αλ-Κάιντα) είχαν από το 1993 θέσει ως στόχο τρομοκρατικό χτύπημα στη Νέα Υόρκη καθώς τότε επιχειρήσαν τη πρώτη απόπειρα στο Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου της Νέας Υόρκης. Η επιλογή του ουρανοξύστη φάνταζε στα μάτια των Ισλαμιστών ως μια παραπομπή στο πύργο της Βαβέλ και την καταστροφή του⁶⁰.

Οι επιθέσεις της Αλ Κάιντα οργανώνονταν και για την επιχείρηση τους χρειαζόταν πρόσβαση στο χώρο των μέσων μαζικής καταστροφής. Μάλιστα, το 1998 πιάστηκε, στη Γερμανία, από τις αρχές ένας συνεργάτης του Μπιν Λάντεν, ο οποίος προσπαθούσε να αγοράσει υλικά για τη παραγωγή όπλων μαζικής καταστροφής. Η ίδια οργάνωση επιχειρήσε να κατασκευάσει όλα με ουράνιο το οποίο θα εισήγαγε μέσω του Σουδάν⁶¹. Χρήση τέτοιων όπλων δεν έγινε όμως και φάνηκε ίσως πως οι προσπάθειες της ήταν ανεπιτυχείς ή ότι δεν έχει ακόμη κάνει χρήση αυτών των όπλων⁶².

Οι Ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις ενισχύουν τα σώματα τους από στρατολογήσεις ομάδων από νέους από τα κατώτερα αλλά και τα ανώτερα και μορφωμένα κοινωνικά στρώματα. Οι νέοι αυτοί λαμβάνουν εκπαίδευση ώστε να είναι ικανοί να πραγματοποιήσουν με επιτυχία τις τρομοκρατικές ενέργειες. Ο Ισλαμιστής τρομοκράτης δέχεται πως η βία είναι ο τρόπος για να πετύχει τους σκοπούς του και ότι πηγάζει από ένα ιερό καθήκον που τον κατέχει και το οποίο

⁵⁹ Χατζηαγουστίδης 2011:31.

⁶⁰ Buruma & Margalit, *New York Review*, 17/12/2002.

⁶¹ Benjamin & Simon, *New York Review*, 20/12/2001.

⁶² Παπασωτηρίου 2006:5.

νομιμοποιεί τη βία και ταυτόχρονα εξιλεώνει τον τρομοκράτη, αναγνωρίζοντας τον ως μάρτυρα της Ισλαμικής πίστης⁶³.

Η βία η οποία εκπορεύεται από θρησκευτικά ελατήρια προκαλεί σύμφωνα με έρευνες μεγαλύτερες απώλειες από τη βία που προωθείται από τρομοκρατικές πολιτικές οργανώσεις. Οι εξτρεμιστές είναι θα λέγαμε γνωστοί, για τις επιθέσεις αυτοκτονίας και τους βομβιστές αυτοκτονίας όπως ονομάζονται.

Σύμφωνα με ένα άρθρο των Times στο Λονδίνο, η σκοπιά του βομβιστή αυτοκτονίας είναι άξια ανάλυσης. Το άρθρο πραγματεύεται την ιστορία ενός εικοσιεπτάχρονου, του Γιούνις. Ο νέος απόφοιτος της σχολής Καλών Τεχνών, φαίνεται πως ετοιμάζεται για να πραγματοποιήσει μια επίθεση αυτοκτονίας. Όπως αναφέρεται στο άρθρο, η απόφαση του στηρίζεται στην κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα, η οποία του προκαλεί δυσφορία. Όπως δηλώνει στόχος του είναι να εμποδίσει τους Δυτικούς να ζουν με έναν τρόπο προκλητικό εις βάρος των μουσουλμανικών κοινωνιών. Μάλιστα, όπως αναφέρεται, συχνά οι Ισλαμιστές, θεωρούν πως μειονεκτούν όσον αφορά την τεχνολογία και τη παροχή και κατοχή όπλων από τη Δύση κι έτσι χρησιμοποιούν τους εαυτούς τους. Συχνά μάλιστα τις επιθέσεις αυτοκτονίας, τις θεωρούν ως πράξη αυτοάμυνας.

Οι «καμικάζι» όπως αλλιώς ονομάζονται οι βομβιστές, είναι μορφωμένοι αγωνιστές σύμφωνα με τον Γουίνις και όχι τρομοκράτες. Ενδιαφέρον μάλιστα παρουσιάζει το σημείο που αναφέρεται και εξηγεί πως αν και το αποτέλεσμα της επίθεσης θα είναι ο θάνατος πολλών ανθρώπων και του ίδιου, ο στόχος δεν είναι αυτός αλλά η προβολή του γεγονότος και το μήνυμα που θα σταλεί προς τον κόσμο⁶⁴.

Η ιδεολογία των βομβιστών περιλαμβάνει το μίσος για το δυτικό πολιτισμό, και τη πεποίθηση πως μόνο το Ισλάμ είναι η λύση για τις κοινωνίες που αδικούνται κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά. Η ένταξη των εξτρεμιστών πολεμιστών στις οργανώσεις γίνεται ύστερα από τη συνειδητή απόφαση πως ο νέος θέλει να πεθάνει στο όνομα του Αλλάχ. Ο θάνατος του θα συνεπάγεται και τον θάνατο άλλων αθώων ανθρώπων. Στα μάτια του βομβιστή αυτό δεν είναι μια πράξη

⁶³ Τσιούμα 2010:68.

⁶⁴ Τσιούμα 2010: 68-69.

εκδίκησης αλλά δικαίωσης. Πολλοί μελετητές αντιδρούν στον όρο βομβιστής αυτοκτονίας καθώς πιστεύουν πως το άτομο δεν έχει ως στόχο να θέσει τέλος στη ζωή του αλλά στη ζωή των άλλων, αυτών που θεωρεί εχθρούς.

Κεφάλαιο II: Η Δύση απέναντι στο φαινόμενο της τρομοκρατίας

2.1 Αντίδραση Δύσης

Η παγκοσμιοποίηση και η τρομοκρατία παρουσιάζουν σχέση αλληλεπίδρασης. Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι απλώς μια τάση ή μια οικονομική εξέλιξη, αλλά ένα διεθνές σύστημα αξιών και θεσμών το οποίο διαμορφώνει την σημερινή πραγματικότητα. Η παγκοσμιοποίηση έχει δικές της τεχνολογίες και τα δικά της μέσα διάδοσης και επέκτασης. Μόλις μια χώρα εισέρχεται στο σύστημα της παγκοσμιοποίησης, αφουγκράζεται τα χαρακτηριστικά της που είναι η αύξηση διεθνών οργανισμών για την ασφάλεια και τη συνεργασία στην Ευρώπη. Επίσης, ιστορικά χαρακτηρίζεται από μια γενικότερη κρίση του κράτους ως φορέας προστασίας του πολίτη, την εμφάνιση των παγκόσμιων σφαιρών αλληλεπίδρασης στις οποίες ο κυβερνητικός έλεγχος είναι μηδαμινός και την μεταλλαγή του σοσιαλισμού και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Επιπλέον, με την απελευθέρωση διεθνών συναλλαγών και τη μεγάλη έκρηξη της απορρύθμισης στο City του Λονδίνου⁶⁵.

Σε ανθρωπιστικό επίπεδο, η παγκοσμιοποίηση φέρει από την μια την εμφάνιση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το παγκόσμιο εμπόριο, το περιβάλλον αλλά κι άλλων δικτύων οργανωμένου εγκλήματος, νόμιμες αλλά και παράνομες μεταφορές χρήματος όπως ξέπλυμα χρήματος, παράνομες επιχειρήσεις, μεταφορά μεταναστών, εμπόριο ναρκωτικών και εμφάνιση δικτύων οργανωμένου εγκλήματος. Θα λέγαμε μάλιστα, πως τα παρακάτω χαρακτηριστικά της συμβάλλουν ακόμα περισσότερο στην ανάπτυξη της τρομοκρατίας καθώς η μεταμόρφωση του χώρου και χρόνου προωθεί την παγκόσμια μετακίνηση, ενώ η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των επικοινωνιών καθώς και η ευρέα διάδοση του διαδικτύου

⁶⁵ Αλμπάνης 2003:26-29.

από το 1990 και έπειτα, καθώς και τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και η καθιέρωση της αγγλικής γλώσσας, ενισχύει την επικοινωνία ομάδων ανά τον κόσμο όπως οι τρομοκρατικές οργανώσεις⁶⁶.

Η παγκοσμιοποίηση έχει αλλάξει τους ρυθμούς της τρομοκρατίας. Μεταξύ 1968-1989 τα περιστατικά τρομοκρατίας ήταν συχνά, περίπου 1.673 ανά έτος. Μεταξύ 1990-1996 υπήρξε μια αύξηση της τάξης του 162%. Αυτό το ποσοστό αύξησης των τρομοκρατικών ενεργειών στις ημέρες μας, πλησιάζει το 200 % ή ακόμη περισσότερο, λαμβάνοντας υπόψη την ανησυχητική αύξηση της παγκόσμιας σύγκρουσης. Ακόμα, ανησυχητικό είναι ότι οι νέες τρομοκρατικές πράξεις στρέφονται κατά των πολιτών και όχι κατά των κυβερνήσεων, αφού θύματα των σύγχρονων τρομοκρατικών επιθέσεων είναι αθώοι πολίτες. Δεύτερον, η παγκοσμιοποίηση ενθαρρύνει τον θρησκευτικό φονταμενταλισμό ο οποίος αναλύθηκε σε παραπάνω κεφάλαιο. Σημαντική παρατήρηση είναι ότι ούτε στην αρχή του ούτε και σήμερα υπάρχει ενιαίο θρησκευτικό κίνημα της τρομοκρατίας σε όλο τον κόσμο. Στη δεκαετία του 80 μάλιστα, μόνο δύο από τις 64 γνωστές τρομοκρατικές οργανώσεις στον κόσμο, παρακινούνταν από τη διαφορετική θρησκευτική πίστη. Οι περισσότερες τρομοκρατικές ομάδες είναι γνωστές σε εθνικό επίπεδο αλλά υπάρχουν και αυτές όπως πχ. η Αλ-Κάιντα που είναι παγκοσμίως γνωστή⁶⁷.

Συμπερασματικά θα λέγαμε πως η εποχή της παγκοσμιοποίησης έφερε μαζί της και μια πιο ισχυρή τρομοκρατική δράση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Nacos, *η Τρομοκρατία του παρελθόντος μετεξελίχθηκε σε κάτι πολύ πιο καταστροφικό, πολύ πιο απειλητικό το οποίο αποκαλέστηκε ως νέα τρομοκρατία ή μεταμοντέρνα τρομοκρατία*⁶⁸. Ωστόσο, έφερε όπως ήταν επόμενο και μια πιο ισχυρή δράση κατά της τρομοκρατίας, τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Οι περισσότερες χώρες ανά τον κόσμο έχουν αναπτύξει αντιτρομοκρατική πολιτική και μάλιστα όπως θα δούμε παρακάτω φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση μάχεται διαρκώς για την εξάλειψη της.

Όμως το σημερινό Ισλάμ είναι παγκόσμιο φαινόμενο κάτι που συνάδει με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και δεν αποτελεί πια απομονωμένο

⁶⁶ Αλμπάνης 2003: 36-37 και Hobsbawm 2007:153.

⁶⁷ Eriksen 2007:134-138.

⁶⁸ Nacos 2010:2.

πολιτισμικό χώρο⁶⁹. Για τη Δύση η πολιτική βία του Ισλάμ παίρνει τη μορφή της τρομακτικά ισχυρής και οργανωμένης κοινότητας που προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της αφηφά κάθε εμπόδιο, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις και τα αποτελέσματα των κινήσεων των «ακολουθών» της που φυσικά βασίζονται στη χρήση της βίας. Ο δυτικό κόσμος θεωρεί ότι το Ισλάμ και συγκεκριμένα η πολιτική βία που χρησιμοποιεί στηρίζεται στην ταυτότητα του, το δυναμισμό των Ισλαμιστών και τη σταθερότητα που έχουν καταφέρει να εδραιώσουν μέσα στους διάφορους κύκλους τους. Όμως ερευνώντας κάθε κίνηση των Ισλαμιστών, τους τρόπους που κατακλύζουν τη Δύση με την ιδεολογία τους καθώς και τους παράγοντες (πολιτικούς, οικονομικούς) που ωθούν την εξάπλωση της βίαιης πρακτικής τους, αντιλαμβανόμαστε ότι οι απόψεις περί γεωστρατηγικής του Ισλάμ καταρρίπτονται αφού δεν υπάρχει γη του Ισλάμ. Όπως επίσης και οι απόψεις περί μουσουλμανικής κοινότητας αφού το μόνο που τους ενώνει δεν είναι η καταγωγή αλλά η θρησκεία την οποία όμως μετέφρασαν όπως εκείνοι ήθελαν με απώτερο σκοπό να αφανίσουν το δυτικό τρόπο ζωής⁷⁰.

Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός που αναδύθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '70 βρήκε τη Δύση απροετοίμαστη καθώς ο επιθετικός χαρακτήρας των Ισλαμιστών ήταν κάτι το οποίο δεν είχαν προβλέψει. Κυρίως όμως η Δύση δυσκολεύτηκε να συνειδητοποιήσει τις διαστάσεις του φαινομένου και τις αιτίες οι οποίες ήταν καλυμμένες με επιφανειακές αφορμές και δυσκόλευαν να κατανοηθεί ως φαινόμενο που εκλάμβανε σταδιακά παγκόσμιες διαστάσεις. Επιπλέον η Δύση αποδείχθηκε αδύναμη στο να ερμηνεύει σωστά τις κινήσεις των Ισλαμιστών, το φαινόμενο του φονταμενταλισμού και με νηφαλιότητα να λαμβάνει αποφάσεις για να αποφύγει τον κίνδυνο αν όχι για να τον αφανίσει εντελώς⁷¹.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το ενδιαφέρον και η ανησυχία της Δύσης επικεντρώθηκαν στον αντίπαλό της, την τότε ΕΣΣΔ. Αν κάτι την απασχολούσε κατά την περίοδο εκείνη, το οποίο να σχετιζόταν με το μουσουλμανικό κόσμο και τις εξελίξεις σε αυτόν, είχε να κάνει με τους ευρύτερους συσχετισμούς που επηρέαζαν τα αντιμαχόμενα πεδία (Δύση και ΕΣΣΔ). Η υποτίμηση της νέας

⁶⁹ Roy 2006: 19

⁷⁰ Roy 2006: 308

⁷¹ Βαρβιτσιώτης 2008: 116

δύναμης που εμφανιζόταν είχε ως αποτέλεσμα να δώσουν στην πολιτική βία των Ισλαμιστών φονταμενταλιστών το χρόνο να εδραιωθούν και να εξαπλωθούν , φτάνοντας σήμερα σε αυτό που λέμε παγκόσμιο κίνδυνο, παγκόσμιο φαινόμενο τρομοκρατίας.

Η Δύση δεν κατάφερε να αντιληφθεί την πραγματική φυσιογνωμία της ισλαμικής ενδυνάμωσης και τρομοκρατίας, ούτε βέβαια να ψάξει για τα «υπόγεια» ρεύματα που ενδυνάμωναν τις μουσουλμανικές κοινότητες . Αν είχαν καταφέρει να αντιληφθούν τον κίνδυνο θα είχε διαγνωστεί έγκαιρα η δύναμη της ισλαμικής κοινότητας και ίσως να είχαν καταφέρει να περιορίσουν την ανερχόμενη τρομοκρατική επίπτωση.

Αυτή η «αδιαφορία» της Δύσης για τον επερχόμενο κίνδυνο οφειλόταν και σε ένα βαθμό στο πνευματικό ρεύμα του οριενταλισμού που ξεκινώντας από το χώρο των Τεχνών θα επεκταθεί και σε άλλους τομείς όπως στην οικονομία, στις επιστήμες, την πολιτική κ.α. Ο οριενταλισμός που προέβαλλε μια εικόνα «ωραιοποιημένη» για τις χώρες της Ανατολής και ιδίως για το μουσουλμανικό χώρο, στηριζόταν όμως σε υπόβαθρο που ήθελε τη Δύση ανώτερη σε όλα τα επίπεδα. Επομένως αυτόματα χαρακτήριζε την Ανατολή υποδεέστερη σε σύγκριση με το δυτικό πολιτισμό και τις χώρες της Δύσης τονίζοντας τη μειονεκτική θέση της πρώτης. Φυσικά αυτό υποβοηθούσε τις αποικιοκρατικές βλέψεις της Δύσης ενισχύοντας τη θέση της σε χώρες του ανατολικού χώρου⁷².

Η τάση του οριενταλισμού επικράτησε τόσο που στο τέλος δημιουργήθηκε σαν αντίληψη της θέασης Δύσης και Ανατολής. Τα ΜΜΕ ενίσχυσαν την άποψη της ανωτερότητας του δυτικού πολιτισμού ξεφεύγοντας από τα πλαίσια της επιστημονικής περιοχής και περνώντας στο σημείο της εμπειριστατωμένης άποψης που θα επικρατούσε για τα επόμενα χρόνια. Η συνέπεια αυτού ήταν η Δύση να μην καταφέρει να αντιληφθεί τον επερχόμενο «αντίπαλο» που ερχόταν με δύναμη που η ίδια δεν είχε ακόμη φανταστεί.

Βέβαια οι συνέπειες είχαν διττή μορφή και ενίσχυσαν την εντονότερη αντίδραση από ο μέρος των μουσουλμάνων και την βιαιότερη στάση των εξτρεμιστών ενώ από την άλλη πλευρά «έκλεισαν» τα μάτια των δυτικών και λειτούργησαν αποχαυνωτικά. Πιο συγκεκριμένα, η οπτική που εδραιώθηκε σαν αποτέλεσμα του οριενταλισμού ήταν αρχικά να ενεργήσει ως

⁷² Βαρβιτσιώτης 2008:117

αποπροσανατολιστικός παράγοντας για τη Δύση. Αποπροσανατολισμένη η Δύση δεν κατανόησε τον κίνδυνο αφήνοντας τους εξτρεμιστές μουσουλμάνους να ενισχύονται και να αποκτούν όλη εκείνη τη δύναμη που χρειάζονταν ώστε λίγο καιρό αργότερα να έρθουν σε ανοιχτό πόλεμο και ρήξη με τις χώρες της Δύσης.

Επιπλέον όμως, η στάση αυτή των δυτικών που εδραιώθηκε ως συνολική και γενική άποψη για την κατωτερότητα της Ανατολής και πιο συγκεκριμένα των μουσουλμανικών κοινωνιών, είχε ως αποτέλεσμα τη δριμεία κριτική των μουσουλμάνων επιστημόνων και διανοουμένων οι οποίοι είδαν τη στάση αυτή των δυτικών ως το «όχημά» τους για κατάκτηση και κυριαρχία των ανατολικών περιοχών και υποδούλωση των ανατολικών πολιτισμών.

Μάλιστα υπάρχει μία ενδιαφέρουσα αναφορά και προσέγγιση σχετικά με το ζήτημα αυτό η οποία διατυπώθηκε το 1978 από τον Έντουαρντ Σαίντ, καθηγητής του Πανεπιστημίου της Κολούμπια με παλαιστινιακή καταγωγή. Στο βιβλίο του αναφέρει ότι η οριενταλιστική προσέγγιση δημιουργεί και αναδεικνύει απόψεις που μεταμορφώνονται σε στερεότυπα τα οποία δρουν κατασταλτικά στην κριτική σκέψη των δυτικών που στο τέλος αδυνατούν να κάνουν το προφανές. Και το προφανές είναι να αξιολογήσουν και να αποδεχτούν τη διαφορετικότητα άλλων λαών και πολιτισμών χωρίς να υποβαθμίζουν την αξία τους⁷³.

Σταδιακά όμως η ιδέα του οριενταλισμού που κυριαρχούσε στη δυτική σκέψη άρχισε να χάνει έδαφος όταν εμφανίστηκε στο προσκήνιο το φαινόμενο του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Ένας λόγος ήταν ότι ο οριενταλισμός φάνηκε ανεπαρκής και αποτέλεσε εμπόδιο στο να ερμηνεύσουν σωστά τη νέα δύναμη που αναδύταν από τον ισλαμικό χώρο. Επιπλέον λόγος και πιο σημαντικός ήταν ότι αδυνατούσε να εξηγήσει και να εξετάσει βαθύτερα τα χαρακτηριστικά και τις συνιστώσες που γεννούσαν τον ισλαμικό φονταμενταλισμό.

Μόλις λοιπόν συνειδητοποιήθηκαν οι διαστάσεις που λάμβανε ο νέος κίνδυνος που προερχόταν από μία αδύναμη ,την οποία δεν είχαν λάβει σοβαρά υπόψη τους οι δυτικοί, ξεκίνησαν οι προσπάθειες για αντιμετώπιση της ισλαμικής απειλής. Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν ήταν σε επίπεδο πολιτικό αλλά και επιστημονικό- ακαδημαϊκό που θα τους παρείχε μία πιο

⁷³ Βαρβιτσιώτης 2008:118

ενδεδειγμένη ανάλυση του νέου φαινομένου. Αφού πλέον η Δύση αντιλήφθηκε τα όσα συνέβαιναν και απειλούσαν τη θέση αλλά και την ασφάλεια των χωρών της και μέσα από προσεκτική ανάλυση του φαινομένου, κατάφερε να διαμορφώσει μεθοδολογικά εργαλεία ώστε να ταξινομήσει τις διάφορες εκφάνσεις του φαινομένου του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Επίσης επικεντρώθηκε στη εύρεση και διερεύνηση τρόπων και μέσων για την αντιμετώπισή του.

Διαμορφώθηκαν σε επιστημονικό επίπεδο, κυρίως τις δύο τελευταίες δεκαετίες, τρεις βασικοί άξονες που εμπεριείχαν το αναδυόμενο φαινόμενο του ισλαμικού φονταμενταλισμού: α) η ισλαμική μοναδικότητα, β) ο συγκριτικός φονταμενταλισμός και γ) η ταξική ανάλυση⁷⁴. Τα πρότυπα αυτά αντιστοιχούν στις σχολές έρευνας της Δύσης σχετικά με ζήτημα του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Όμως η ένταση του φαινομένου και ο τρόμος που προκάλεσαν οι Ισλαμιστές με τις επιθετικές και βίαιες πράξεις τους οδήγησαν σε περαιτέρω ανάλυση του φαινομένου και στη διαμόρφωση κι άλλων ρευμάτων που προσπάθησαν το καθένα από τη δική του πλευρά να φωτίσει τις διαστάσεις του φαινομένου, τις αιτίες και τους τρόπους αντιμετώπισης του.

Οι θεωρίες αυτές αναπτύχθηκαν πάνω στη βάση της εξέλιξης του φαινομένου της ισλαμικής τρομοκρατίας και φυσικά εξελίχθηκαν και συνεχίζουν να εξελίσσονται καθώς η «απειλή» της σκιάζει τον ουρανό όλο των χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ισλαμική μοναδικότητα προβάλλει ως μια από τις θεωρίες που εξηγούν το αναδυόμενο φαινόμενο του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Ως φαινόμενο ο φονταμενταλισμός δεν ανήκει μόνον στον ισλαμικό χώρο μα πράγματι στην ιστορία της ανθρωπότητας έχουν εμφανιστεί κι άλλες μορφές όπως αυτή του χριστιανικού φονταμενταλισμού, του ιουδαϊκού φονταμενταλισμού κ.α. Η ισλαμική μοναδικότητα ως μία ιδιαίτερη μορφή πολιτικής, πολιτισμικής και κυρίως θρησκευτικής παρουσίας στον παγκόσμιο χώρο επικεντρώνει την οντότητά της σε μία πύρινη δύναμη που επιθυμεί εξαιτίας της ιδιαιτερότητάς της να επιβληθεί σε ένα κόσμο που ολοένα εκσυγχρονίζεται και πηγαίνει μπροστά. Η δυσκολία της αντιμετώπισης της ίσως έγκειται στην μοναδικότητα του ισλαμικού κόσμου, όχι ως κάτι το ξεχωριστό μα σαν κάτι το οποίο είναι δύσκολο να τροποποιηθεί, να κατανοηθεί, να πείσει να αλλάξει.

⁷⁴ Βαρβιτσιώτης 2008: 119

Ο συγκριτικός φονταμενταλισμός στηρίζεται στην παγκόσμια προσπάθεια των κρατών να γαλουχήσουν και να επιβληθούν επάνω στους υπόλοιπους λαούς, σε άλλες ιδεολογίες. Συγκρινόμενοι ολοένα με τους υπόλοιπους λαούς και κατατάσσοντάς τους σε ιεραρχημένες λίστες εξώθησε ίσως η Δύση την Ανατολή, την οποία θεωρούσαν κατώτερη, να οργανωθεί ώστε να «αποδείξει»το κύρος της. Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός οργανώθηκε πάνω στις βάσεις ή μάλλον, σύμφωνα με ορισμένους μελετητές, προήλθε εξαιτίας του συγκριτικού φονταμενταλισμού. Τέλος, η θεωρία της ταξικής ανάλυσης παραπέμπει στην ταξική ιεραρχία που επιβάλλεται σε κάθε κράτος και στον τρόπο που οι ίδιοι οι ισλαμιστές «κατηγοριοποιούν» την ιεραρχία αυτή. Ο Αλλάχ, ο Μωάμεθ κι έπειτα από αυτούς αναδύεται ένα γένος ανθρώπων που πρέπει να αγωνιστούν και να πολεμήσουν χρησιμοποιώντας κάθε μέσο ώστε να επιβάλλουν τη θρησκευτική τους πίστη σε όλο τον κόσμο.

Η πιο ισχυρή θεώρηση είναι εκείνη που επικεντρώνει τη μελέτη και τα επιχειρήματά της στις αιτίες της ισχύος του φαινομένου του ισλαμικού φονταμενταλισμού ο οποίος προέρχεται από το μουσουλμανικό κόσμο. Επιπροσθέτως επικεντρώνεται στις στρατηγικές επιλογές και στη θέση που έχει και τη στάση που κρατά η Δύση απέναντί τους και κυρίως η ηγέτιδα της δηλαδή η Αμερική. Η ανάδειξη της νέας δύναμης των Ισλαμιστών επικεντρώνεται στη διαμάχη των δύο κόσμων-πολιτισμών. Κατά την άποψη των οπαδών του ισλαμικού φονταμενταλισμού η Δύση και ότι αυτή πρεσβεύει κυριαρχείται από βάνανυσα καθεστώτα και διεφθαρμένα που αποτελούν εμπόδιο για την «ηθική» που θα πρέπει να διακατέχεται σε όλο τον κόσμο. Αυτό συμβαίνει διότι απώτερος στόχος των ΗΠΑ και γενικότερα της Δύσης είναι να κυριαρχήσουν επάνω στα πετρέλαια της Εγγύς Ανατολής. Σε ακόμη πιο εχθρική στάση περνούν ορισμένοι φανατικοί οπαδοί του ισλαμικού φονταμενταλισμού που εκφράζουν την άποψη για την άκρως επικίνδυνη στάση της Δύσης για την παγκόσμια ασφάλεια.

2.2 Τα μέτρα που έλαβε η Αμερική

Πριν από την 11^η Σεπτεμβρίου η πολιτική των ΗΠΑ ακολουθούσε τη λογική του Ρήγκαν χρησιμοποιώντας τις συγκρούσεις χαμηλής έντασης κατά των

εθνικιστικών καθεστώτων που είχαν αναπτύξει μαχητική τακτική. Σύμφωνα με την κυβέρνηση του Ρήγκαν ο κίνδυνος δεν προερχόταν από την Ευρώπη αλλά από τον Τρίτο Κόσμο. Οι ΗΠΑ θεωρούσαν πως στις περιοχές αυτές δημιουργούνταν κινήματα αντιστασιακά που κατάφερναν να διαδοθούν και να εξαπλωθούν αφού ίδρυσαν μαχητικά εθνικιστικά καθεστώτα. Για τις ΗΠΑ τα εθνικιστικά αυτά καθεστώτα ήταν αντιπρόσωποι των Σοβιετικών⁷⁵.

Η τακτική της Αμερικής και της Σοβιετικής Ένωσης ήταν να διενεργούν πολέμους «δια αντιπρόσωπου» έτσι απέφευγαν την ανοιχτή σύγκρουση με σκοπό να καλύπτουν τη δική τους εμπλοκή. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου η αμερικανική πολεμική στρατηγική επαναχαράχθηκε και αντί της ανοιχτής πολεμικής σύγκρουσης επέλεξε τις συγκρούσεις χαμηλής έντασης με εθνικιστικά καθεστώτα του Τρίτου Κόσμου. Η μέθοδος όμως αυτή θα αλλάξει δραστικά αφού οι συγκρούσεις δια αντιπρόσωπων θα μεταβληθούν σε πολέμους απευθείας. Το γεγονός αυτό θα αποτελέσει την άμεση απόρροια του συμβάντος της 11^{ης} Σεπτεμβρίου όπου μεταβάλλεται οριστικά ο πολιτικό κλίμα και οι τρομοκρατικές ενέργειες τοποθετούνται ως απάντηση των Ισλαμιστών στις επεμβάσεις των Αμερικάνων.

Από το σημείο αυτό κι έπειτα η εθνική ασφάλεια δεν απασχολεί μονάχα τις ΗΠΑ μα και το σύνολο της Δύσης που εμμένουν να δρουν σύμφωνα με τις επιταγές της Αμερικής. Η στροφή που θα κάνει η Αμερική στην πολεμική στρατηγική της παίρνει τη μορφή της ανοιχτής αντιπαράθεσης και πολεμικής εναντίον του μαχητικού εθνικισμού. Η φιλοδοξία τους για πάταξη του εθνικισμού η οποία είχε λάβει επικίνδυνες διαστάσεις θα ονομαστεί από τους ίδιους ως ανάγκη ώστε να αλλάξει το καθεστώς το οποίο έπρεπε να εκδημοκρατιστεί. Η πρώτη μεγάλη κίνηση της Αμερικής κατά της τρομοκρατίας θα γίνει με την αποστολή στρατευμάτων στο Αφγανιστάν την περίοδο που η περιοχή βρισκόταν κάτω από τον έλεγχο των Ταλιμπάν καθώς και στο Ιράκ όπου πρόεδρος ήταν ο Σαντάμ Χουσεΐν. Τα πράγματα όμως θα λάβουν μεγαλύτερες διαστάσεις από την «λήψη μέτρων» ώστε να καταπραυνθεί η τρομοκρατία.

Οι κινήσεις της Αμερικής είναι ένα ζήτημα το οποίο αποτελεί αντικείμενο εξειδικευμένης μελέτης και σίγουρα θα καθιστούσε την παρούσα εργασία

⁷⁵ Μαμντάνι 2006: 319

λιγότερο ξεκάθαρη. Αυτό όμως που μπορεί να ειπωθεί και να τονιστεί σε αυτό το σημείο είναι ότι από τον πόλεμο του Βιετνάμ και μέχρι το Ιράκ διεξήγαγε χαμηλής έντασης πολέμους. «Νέα» προσωπεία θα νομιμοποιήσουν τις κινήσεις των ΗΠΑ που θα αποκαλούν την πολεμική πρακτική τους ως ανθρωπιστική βοήθεια. Το Ιράκ θα γίνει το σύμβολο της απροκάλυπτης παρεμβατικότητας της Αμερικής και το εφιαλτήριο αυτής ώστε να συνεχίζει μέχρι και σήμερα να κινεί τα νήματα, προσπαθώντας μα μη καταφέρνοντας να πολεμήσει την τρομοκρατία⁷⁶.

Ένας ασταμάτητος «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» αποδόθηκε σε μια περισσότερο πολύπλοκη κατάσταση των χωρών, της παγκόσμιας οικονομίας και της παρουσίας γοήτρου. Σε συνέχεια της σταυροφορίας που είχε εξαπολύσει ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους, ο Μπάρακ Ομπάμα με την είσοδό του στο Λευκό Οίκο προχώρησε στις απολύτως απαραίτητες αναπροσαρμογές μετά τις καταστροφικές ήττες (Ιράκ, Αφγανιστάν). Η κυβέρνησή του είχε ακυρώσει την έκφραση «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας». Επιπλέον και βασικότερο ήταν είχε υποσχεθεί να αποσύρει τα αμερικανικά στρατεύματα από τις περιοχές αυτές και να απεγκλωβίσει τις ΗΠΑ από τα πολεμικά μέτωπα. Οι εξελίξεις όμως αποτύπωσαν την κόπωση η οποία είχε επέλθει στην αμερικανική κοινή γνώμη απέναντι στις πολεμικές επεμβάσεις. Τέλος, η Ουάσιγκτον «μετέθετε» το ενδιαφέρον της προς την Άπω Ανατολή, με την ευχή να ξεχάσει λίγο τη «Middle East, middle of nowhere», αυτή τη «Μέση Ανατολή, στη μέση του πουθενά»⁷⁷, σύμφωνα με τη διατύπωση Αμερικανού ειδικού: η περιοχή, με εξαίρεση το πετρέλαιο, δεν παρουσίαζε πια μεγάλο στρατηγικό ενδιαφέρον. Η Ουάσιγκτον λοιπόν δεν αποσύρθηκε ποτέ παρά τις αντίθετες εξαγγελίες του αμερικανού προέδρου γεγονός το οποίο το αποδεικνύει η συχνότερη χρήση μη επανδρωμένων αεροσκαφών και οι στοχευμένες δολοφονίες στο Πακιστάν, στην Υεμένη και στη Σομαλία. Επίσης, η συνέχιση της λειτουργίας του στρατοπέδου του Γκουαντάναμο, η διατήρηση στρατιωτικής παρουσίας στο Αφγανιστάν και η ανανέωση της υποστήριξης στο Ισραήλ κατά την επέμβασή του στη Γάζα.

⁷⁶ Μαμντάνι 2006: 321

⁷⁷ Luttwak, 2007

Στις 10 Σεπτεμβρίου του 2014, ο πρόεδρος Ομπάμα με το λόγο που έβγαλε με τον οποίο προανήγγειλε εκστρατεία κατά της Οργάνωσης του Ισλαμικού Κράτους (ΟΙΚ) σε Ιράκ και Συρία, σηματοδότησε την αρχή μιας αναζωπύρωσης ή καλύτερα κλιμάκωσης με μία έκβαση η οποία δεν είχε προφανώς προβλεφτεί σωστά. Ο Αμερικανός πρόεδρος επιλέγει τα στρατιωτικά μέσα έναντι της διπλωματικής οδού. Βέβαια, ο Ομπάμα μοιάζει να μην οδηγείται από τα ιδεολογικά σχήματα των νεοσυντηρητικών -όπως προφανώς έκανε ο Μπους- ενώ απορρίπτει την εμπλοκή χερσαίων δυνάμεων (όμως υπάρχουν 1.500 Αμερικανοί σύμβουλοι στην περιοχή). Επιπροσθέτως, μοιάζει να έχει μεγαλύτερη επίγνωση των εμποδίων από ότι ο Μπους, κάτι το οποίο εξηγεί τη θέληση του να δείξει ότι η επιχείρηση δε στηρίζεται και δεν αφορά μόνο τις ΗΠΑ μα έχει διεθνή συναίνεση. Μάλιστα, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε ένα ψήφισμα το οποίο ήταν αρκετά ασαφές ώστε να έχει την ευκολία η Ουάσιγκτον να το θεωρήσει ως «πράσινο φως» για τη στρατιωτική επέμβαση της χωρίς να διαμαρτυρηθεί κανένα κράτος.

Η συμμαχία που έκαναν τα κράτη ενάντια στο ΟΙΚ μοιάζει παντοδύναμη, περισσότερο και από τον συνασπισμό που είχε διαμορφωθεί κάποτε κατά του καθεστώτος του Μουαμάρ Καντάφι. Στη σύνοδο κορυφής που έγινε στο Νιούπορτ της Ουαλλίας, το NATO ανακοίνωσε ότι θα συνέθετε τον «πυρήνα» της συμμαχίας κατά του ΟΙΚ με δέκα χώρες. Αργότερα στο Παρίσι 26 χώρες υποσχέθηκαν επί της αρχής ότι θα λάβουν μέρος στην επιχείρηση, συμπεριλαμβανομένων των κρατών-μελών του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (GCC)⁷⁸, της Ρωσίας και της Κίνας. Η Αλγερία, κρατά θέση αρκετά επιφυλακτική απέναντι στις όποιες επεμβάσεις των Δυτικών στην περιοχή υποστηρίζοντας τη συμμαχία στο Ιράκ. Όμως ακόμη και το Ιράν αντιμετωπίζει το ΟΙΚ και κηρύγματά του κατά των σιιτών ως «θανάσιμο κίνδυνο».

Η Τουρκία, ενώ είναι κράτος-μέλος του NATO και γειτνιάζει με το Ιράκ και τη Συρία, φαίνεται να είναι ο πιο αδύναμος κρίκος. Αρχικά, η Άγκυρα δικαιολόγησε τη σύνεσή της και κυρίως με την άρνησή της να επιτρέψει στην Ουάσιγκτον να χρησιμοποιήσει τη βάση του Ιντσιρλίκ για στρατιωτικές επιχειρήσεις στην περιοχή, ακόμη κι αν την παραχωρεί για ανθρωπιστικές δράσεις και για ανεφοδιασμό, προτάσσοντας την ανάγκη προστασίας των 49

⁷⁸ Σαουδική Αραβία, Μπαχρέιν, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Κουβέιτ, Ομάν και Κατάρ.

ομήρων που αιχμαλωτίστηκαν από το ΟΙΚ στο τουρκικό προξενείο της Μοσούλης, με την κατάληψη της πόλης τη νύχτα της 9ης Ιουνίου. Η απελευθέρωσή τους, στις 19 Σεπτεμβρίου, δεν ήρε ολοκληρωτικά τις επιφυλάξεις της Άγκυρας. Όμως η σημαντικότερη επιφύλαξη της Τουρκίας απέναντι στη συμμαχία κατά του ΟΙΚ αφορά τους Κούρδους. Η Άγκυρα, που βρίσκεται σε εσωτερικό πολιτικό διάλογο με το Κόμμα Εργατών του Κουρδιστάν (PKK), με κύριο στόχο τον αφοπλισμό της οργάνωσης, βλέπει με πολύ κακό μάτι τη στρατιωτική ενίσχυσή του. Γιατί, μολονότι οι Κούρδοι, σε ορισμένες περιπτώσεις, πράγματι ανέκοψαν την προέλαση του ΟΙΚ, δεν ήταν οι Ιρακινοί *pushmergas* -οι «έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τον θάνατο» μαχητές, όπως δηλώνει το όνομά τους- που κυρίως έδωσαν τις μάχες.

Δεύτερος αβέβαιος κρίκος: η Σαουδική Αραβία η οποία έλαβε ριζικά μέτρα καταπολέμησης του ΟΙΚ με το να υιοθετήσει αυστηρή αντιτρομοκρατική νομοθεσία, την οποία εφαρμόζει και απέναντι σε οποιαδήποτε άλλη αντιπολιτευτική φωνή⁷⁹. Η χώρα δεν ξεχνά το φονικό κύμα επιθέσεων της Αλ Κάιντα στο έδαφός της, από το 2003 έως το 2006. Το Ριάντ προσπαθεί, επίσης, να συγκρατήσει τα κηρύγματα των ιμάμηδών του. Ο υπουργός Θρησκευτικών Υποθέσεων υποχρέωσε γύρω στους εκατό ιμάμηδες, οι οποίοι κρίθηκαν «ακραίοι», να περάσουν εντατική επανεκπαίδευση, δηλώνοντας ότι, εάν δεν άλλαζαν, θα απολύονταν⁸⁰. Μένει να φανεί ποιες θα είναι οι επιπτώσεις του νέου προσανατολισμού σε θρησκευτικούς παράγοντες που έχουν γαλουχηθεί εδώ και δεκαετίες με μια ακραία ερμηνεία του Ισλάμ, συμβάλλοντας, σε μεγάλο βαθμό, και στην εξαγωγή της προς τον υπόλοιπο κόσμο.

Επίσημα, το Ιράν δεν συμμετέχει στη συμμαχία. Η άρνησή του να συμμετάσχει στη διάσκεψη του Παρισιού της 15ης Σεπτεμβρίου -παράλληλη με το βέτο του Ριάντ σε ενδεχόμενη συμμετοχή του Ιράν- αποδυναμώνει το μέτωπο κατά του ΟΙΚ. Όπως παραδέχθηκε ο 75χρονος Οδηγός της Επανάστασης, Αλί Χαμενεΐ, από το κρεβάτι του νοσοκομείου όπου είχε μόλις χειρουργηθεί, ορισμένοι Ιρανοί αξιωματούχοι ήθελαν να μεταβούν στο Παρίσι, αλλά ο ίδιος αντιτάχθηκε: «Οι προθέσεις των Αμερικανών είναι κακές. Έχουν τα χέρια τους βουτηγμένα σε ιρακινό αίμα και δεν μπορούμε να συνεργαστούμε μαζί

⁷⁹ Βλ. "La grande peur de l'Arabie Saoudite", «Le Monde diplomatique», 2014.

⁸⁰ Saudi Gazette, 2014

τους»⁸¹. Επιπλέον, το Ιράν, όπως και η Ρωσία, παραμένει καχύποπτο απέναντι στους βομβαρδισμούς των θέσεων του ΟΙΚ στη Συρία, καθώς φοβάται ενδεχόμενες απόπειρες αποσταθεροποίησης του καθεστώτος της Δαμασκού.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν μπορούν να βρουν καμία παρηγοριά στο ιρακινό πολιτικό τοπίο. Οι σιιτικές πολιτοφυλακές, που έχουν στενές σχέσεις με την Τεχεράνη, εξέδωσαν κοινό ανακοινωθέν, προειδοποιώντας για το ενδεχόμενο αποστολής αμερικανικών χερσαίων δυνάμεων⁸². Η σημαντικότερη από αυτές τις σιιτικές ομάδες, η Ασαΐμπ Αλ Αλ Χακ («Ένωση των Δικαίων»), που είχε ιδρυθεί από τον πρώην πρωθυπουργό Αλ Μαλίκι, παρακολουθεί στενά τον νέο πρωθυπουργό, Χαϊντάρ Αλ Αμπάντι: αντιτάχθηκε, με επιτυχία, στον διορισμό των δύο υπουργών Άμυνας και Εσωτερικών, οι οποίοι θα συμβόλιζαν τα «ανοίγματα» της νέας κυβέρνησης⁸³.

Η ιστορία μπορεί να προσφέρει μερικά μαθήματα. Το 1955, η Ουάσιγκτον έστειλε στο Βιετνάμ μια απλή στρατιωτική αποστολή με σκοπό την αναδιοργάνωση του τοπικού στρατεύματος. Το 1959, ο αριθμός των στρατιωτών είχε δεκαπενταπλασιαστεί. Το 1965, στο Βιετνάμ βρίσκονταν πάνω από 100.000 Αμερικανοί στρατιώτες. Ο πόλεμος του Βιετνάμ θα κρατούσε έως το 1975, όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες αποδέχθηκαν, τελικά, ότι, παρά την αποστολή μιας τεράστιας στρατιωτικής δύναμης, είναι πάντα δύσκολο να αποφασίσσεις για λογαριασμό ενός λαού τι είναι καλό για τον ίδιο.

Ειδικότερα μετά την επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου πρωταρχική μέριμνα των κυβερνήσεων σε Αμερική και Δύση έγινε η ασφάλεια των πολιτών τους από τις βίαιες επιθέσεις των τρομοκρατικών οργανώσεων της Μέσης Ανατολής. Νόμοι περί Αντιτρομοκρατίας, Εγκλήματος και Ασφάλειας θεσπίστηκαν σε ευρωπαϊκά κράτη, όπως για παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο, δημιουργώντας πληθώρα νέων δεδομένων που όμως έπεφταν πάνω στην πραγματικότητα⁸⁴.

Παρά τα όποια εμπόδια που βρέθηκαν στην πορεία τα μέτρα που λήφθηκαν από τις κυβερνήσεις ήταν δρακόντεια. Όμως δεν κατάφεραν να εξαλείψουν την τρομοκρατία κι έτσι το αίσθημα του τρόμου επικρατεί ακόμη. Οι επιθέσεις των ισλαμιστών τρομοκρατών συνεχίζουν να κλονίζουν τα δυτικά

⁸¹ Reza Haghghat Nejad, 2014

⁸² Ali, 2014

⁸³ Kirkpatrick, 2014

⁸⁴ Αλβανού 2009: 1

κράτη και τους πολίτες που είναι τα θύματα της πολεμικής μεταξύ των ηγετών και των οικονομικά ισχυρών μελών της κοινωνίας.

Κεφάλαιο III: Διεθνής Ισλαμική τρομοκρατία και αντιμετώπιση

3.1 Αποτελέσματα μέτρων Αμερικής και Δύσης

Τα μέτρα που έλαβε η Αμερική δημιούργησαν κλίμα ξενοφοβίας κυρίως στους πολίτες της οι οποίοι μάλιστα δέχθηκαν να περιοριστεί η δική τους ελευθερία στο όνομα της ασφάλειάς τους (π.χ. κάμερες σε όλους τους δημόσιους χώρους και στους δρόμους κλπ). Ταυτόχρονα όμως παρατηρήθηκε μία έντονη στροφή προς την πατρίδα και την αξία της (πατριωτισμός) και επιθυμία για ανανέωση της αμερικανικής ταυτότητας που ενσωμάτωνε τη στροφή προς το χριστιανικό δόγμα το οποίο πολεμούν με τη βία οι ισλαμιστές τρομοκράτες.

Οι καταστροφικότερες μέχρι σήμερα τρομοκρατικές επιθέσεις σε ανθρώπινα θύματα και υλικές ζημιές από την 11^η Σεπτεμβρίου 2001 και έπειτα, δεν έπληξαν ανεπανόρθωτα το κύρος της μεγαλύτερης οικονομικά δύναμης του πλανήτη μας προκαλώντας ανυπολόγιστες οικονομικές συνέπειες στην Αμερική μα και στην παγκόσμια οικονομία (κατάρρευση χρηματιστηριακών αγορών, απολύσεις μαζικές υπαλληλικού προσωπικού, ανεργία, κ.λ.π.), αλλά επί πλέον μετέβαλλαν τα μέχρι τώρα ισχύοντα γύρω από τα θέματα της Διεθνούς τρομοκρατίας και οριοθέτησαν την αρχή μιας νέας εποχής για την ανθρωπότητα. Οι ΗΠΑ κήρυξαν πόλεμο κατά των τρομοκρατών οπουδήποτε της γης που ισοδυναμεί στην ουσία με Παγκόσμιο Πόλεμο, εναντίον ενός «αόρατου» εχθρού, υπερδεκαετούς διάρκειας, με αμφίβολα αποτελέσματα, κάτω από το εκβιαστικό δίλημμα: «Όσοι δεν είστε με μας, είστε με τους τρομοκράτες», με τις εκατέρωθεν συσπειρώσεις και συνασπισμούς, δηλαδή του ισλαμικού κόσμου από τη μία πλευρά και μιας ευρύτατης (παγκόσμιας) «ιεράς συμμαχίας» μεταξύ των πάλαι ποτέ «ορκισμένων» εχθρών (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Ινδία, Ιράν κ.λ.π.). Η παγκόσμια ασφάλεια, η διεθνής ειρήνη, η ελευθερία των λαών και η δημοκρατία

έχουν τεθεί «εν κινδύνω», όπως επίσης και τα ατομικά δικαιώματα και οι ελευθερίες των πολιτών.

Τα τρομοκρατικά κτυπήματα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 και εντεύθεν απέδειξαν, ότι η δύναμη της σύγχρονης ισλαμικής τρομοκρατίας στηρίζεται στην άλωση του στόχου εκ των έσω, αποδεικνύοντας ότι τον γνωρίζει πολύ καλά και μάλιστα σε μια περίοδο κατά την οποία θεωρούσε τον εαυτό του, σαν η μόνη υπερδύναμη του πλανήτη, “άτρωτο” στη χώρα του. Το παγκόσμιας εμβέλειας πολυκλαδικό δίκτυο της οργάνωσης του Μπιν Λάντεν λειτούργησε άψογα, ύστερα από μια αθόρυβη πολυετή προσπάθεια με άριστα εκπαιδευμένους “τρομοκράτες”, τέλεια ενημέρωση για τη λειτουργία υπηρεσιών, ανεξάντλητες πηγές χρηματοδότησης, πρόσβαση σε απόρρητες πληροφορίες και, γιατί όχι, δωροδοκία υπαλλήλων. Αυτό δεν σημαίνει τίποτε άλλο, παρά διάβρωση των εσωτερικών συστημάτων ασφαλείας και άμυνας της χώρας, και διαβίωση εφ’ εξής των πολιτών της υπό καθεστώς ομηρίας τρόμου, συναίσθημα οδυνηρό, που γνώρισαν για πρώτη φορά στη ζωή τους.

Οι ΗΠΑ και ο Δυτικός κόσμος εν γένει μετά τις ανωτέρω επιθέσεις και τις επακολουθήσασες βιοχημικές (άνθρακας κ.λ.π.), ή επαπειλούμενες με βιοχημικά ή πυρηνικά όπλα, αντιμετώπιζουν στρατηγικά τον κίνδυνο της μαζικής τρομοκρατίας, από φανατικούς τρομοκράτες, που αποσκοπούν να σκοτώσουν ακόμα μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων.

Η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας αυτής της μορφής, από ζήτημα εσωτερικής ασφάλειας των χωρών, μετετράπη και σε ζήτημα εθνικής άμυνας και ασφάλειας, λόγο και για τον οποίο αλλάζουν τα Αμυντικά Δόγματα και συστήματα των Δυτικών χωρών, ως και τα σχετικά εξοπλιστικά προγράμματα, και αναπροσαρμόζονται στις δημιουργηθείσες νέες συνθήκες, για την αντιμετώπιση της λεγόμενης “ασύμμετρης” αυτής απειλής που εμπεριέχει κάτι το εκπληκτικό, απρόβλεπτο, απίστευτο και καταστροφικά μαζικό. Με άλλα λόγια, πρόκειται για τον λεγόμενο ασύμμετρο πόλεμο, ο οποίος δεν υπακούει σε κανόνες ή σε κάποια μορφή δικαίου, ούτε έχει πολλά κοινά με τις κλασικές πολεμικές επιχειρήσεις.

Βέβαια μέσα σε αυτό το πλαίσιο ανασφάλειας που δημιουργήθηκε σε όλα τα κράτη της Αμερικής και Ευρώπης είχε ως αποτέλεσμα τη συμφωνία και συναίνεση των κυβερνήσεων τους όπου αποδέχτηκαν τα νέα δεδομένα και την

«αναγκαιότητα» να πολεμήσουν μαζί εναντίον της αναδυόμενης δύναμης που απειλεί συμφέροντα και ανθρώπινες ζωές. Έτσι εντάθηκε η παρουσία ξένων στρατευμάτων στο Αφγανιστάν και τέθηκε ένα ολόκληρο σχέδιο αναδιαμόρφωσης της Μέσης Ανατολής. Σκοπός βέβαια δεν είναι ο εκδημοκρατισμός και ηρεμία της περιοχής για την ασφάλεια των πολιτών που ζουν εκεί μα αντίθετα στηρίζεται στα οφέλη και τα συμφέροντα της Αμερικής η οποία επιζητά να εξασφαλίσει την κάλυψη των ενεργειακών της αναγκών που θα την καλύψουν για τις επόμενες δεκαετίες.

3.2 Τα προβλήματα κατά την εφαρμογή των μέτρων

Οι συνεχόμενες τρομοκρατικές επιθέσεις των ισλαμιστών έχουν προκαλέσει κύμα συζητήσεων στον δυτικό κόσμο. Οι κυβερνήσεις προσπαθούν να βρουν τρόπους ώστε αρχικά να μειώσουν τον κίνδυνο κι έπειτα να καταφέρουν να εξαλείψουν ολοκληρωτικά αυτή την απειλή που αναδύθηκε αρχικά χωρίς να δώσουν τη δέουσα σημασία, αγνοώντας τη δύναμη που μπορούσαν να έχουν οι μουσουλμάνοι.

Τα κράτη προσπαθούν να συντονιστούν μεταξύ τους ώστε να αποκτήσουν μία κοινή γραμμή πλεύσης που θα αντιμετωπίσει τον κίνδυνο του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Περιορίζουν ή παρεμποδίζουν-όπου αυτό είναι εφικτό- τις κάθε είδους χρηματοδοτήσεις των τρομοκρατών. Επιπλέον, αυξάνουν το δυναμικό της έρευνας και δίωξης κατά της τρομοκρατίας και διαφυλάττουν την ασφάλεια των συνόρων αλλά και των διεθνών μεταφορών.

Όμως παρά τα μέτρα που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις των κρατών που κινδυνεύουν από την απειλή των ισλαμιστών τρομοκρατών, τα εμπόδια και τα προβλήματα που δημιουργούνται είναι εξίσου σημαντικά και αποτελούν σημείο που σταματά κάθε είδους προσπάθεια κατά της τρομοκρατίας. Η εφαρμογή των μέτρων αποδεικνύεται αρκετά χρονοβόρα καθώς η θέληση και η πραγματική προσπάθεια πέφτουν επάνω στις οικονομικές δυσκολίες και στον χρόνο που πρέπει να γίνει ο έλεγχος. Για να γίνει πιο κατανοητό το παραπάνω ας πάρουμε για παράδειγμα μέσα- όργανα τα οποία θα πρέπει να διαθέτουν τα κράτη ώστε να γίνεται έλεγχος στα αεροδρόμια των χωρών. Ξεκινώντας από το κόστος που

θα είναι μεγάλο, σημαντικότερο πρόβλημα είναι ο χρόνος που θα χρειαστεί ώστε να δημιουργηθεί αυτό το εργαλείο κι έπειτα ο χρόνος μέχρι να φτάσει στο αεροδρόμιο. Η καθυστέρηση αυτή σε συνδυασμό με το χρόνο εκπαίδευσης των ανθρώπων που εργάζονται στα σημεία αυτά αποτελεί πρόβλημα κατά την εφαρμογή των μέτρων κατά της τρομοκρατίας.

Ένα άλλο θέμα που αποτελεί τροχοπέδη είναι το αίσθημα ξενοφοβίας που δημιουργείται και το λάθος της ανθρώπινης παρατήρησης μέσα σε ένα συνολικότερο κλίμα φόβου. Ο έλεγχος στους ξένους που κυρίως σε όσους προέρχονται από χώρες της Μέσης Ανατολής γίνεται με τρόπους που πολλές φορές προσβάλλουν την ανθρώπινη ύπαρξη και δημιουργεί ένα κλίμα απομόνωσης και παραγκωνισμού. Είναι ιδιαίτερα σημαντικός αυτός ο παράγοντας διότι το αίσθημα φόβου που προκαλεί η ισλαμική τρομοκρατία έχει φτάσει σε σημείο τέτοιο ώστε να αδυνατούν κυβερνήσεις και πολίτες να αντιληφθούν την έκταση του ζητήματος. Η αδυναμία αυτή τους οδηγεί σε εσφαλμένα συμπεράσματα και τους αποπροσανατολίζει από τη «μήτρα» του προβλήματος.

Για την αντιμετώπιση της μάστιγας αυτής, της τρομοκρατίας, και ιδιαίτερα της «φονταμενταλιστικής τρομοκρατίας», καταρχήν δεν απαιτούνται αποφάσεις και ενέργειες «εν θερμώ» και κυρίως, δεν πρέπει η Αντιτρομοκρατική Σταυροφορία των ΗΠΑ, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να υπερβεί το μέτρο, γιατί κάτι τέτοιο θα δημιουργήσει συσπειρώσεις και άμετρες απαντήσεις σε αντίποινα από τον Ισλαμικό κόσμο. Δεν πρέπει δε να διαφεύγει της προσοχής μας, ότι το Ισλάμ είναι θρησκεία του 1/5 των κατοίκων της γης και η οποία επεκτείνεται με ταχύτερο ρυθμό στις ίδιες τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Το κλειδί της επιτυχίας στον αντιτρομοκρατικό αυτό αγώνα είναι η παγίωση ομόθυμης, ομόφωνης, ενιαίας και αρραγούς Διεθνούς συνεργασίας της Παγκόσμιας Κοινότητας, η οποία θα επιτρέπει το κτύπημα κατά της τρομοκρατίας σε διμερές και πολυμερές επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), ως και άλλων Διεθνών Οργανισμών (NATO κ.λ.π.). Ειδικότερα, αποφασιστικό ρόλο θα παίξουν για τη νίκη επί της τρομοκρατίας:

α) Υψηλής ποιότητας υπηρεσίες πληροφοριών για τους σκοπούς, τις προθέσεις και τα σχέδια των τρομοκρατικών οργανώσεων και κινημάτων.

β) Μία ισχυρή και ειδικευμένη αστυνομική δύναμη.

γ) Ένα θαρραλέο δικαστικό σύστημα.

δ) Μια μεγαλύτερη δυνατή υποστήριξη από το κοινό και τη Διεθνή Κοινότητα.

Επιπλέον, οι ΗΠΑ και ολόκληρος ο Δυτικός κόσμος, για τον αφοπλισμό των επικαλούμενων σαν επιχειρημάτων του Μπιν Λάντεν και των φανατικών φονταμενταλιστών, θα πρέπει να σπάσουν αυτή την αλυσίδα προκλήσεων και αντιποίνων που τροφοδοτεί όλο και περισσότερο μίσος και να προτάξουν μία στρατηγική αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων που παράγουν ή οδηγούν στην τρομοκρατία, αντιμετωπίζοντας με τόλμη, αντικειμενικότητα και δικαιοσύνη τις γενικότερες συνθήκες και καταστάσεις (φτώχεια, η υπανάπτυξη, τα αυταρχικά και σκοταδιστικά καθεστώτα κ.α.).Ειδικότερα θα πρέπει οι ανοιχτές κοινωνίες που είναι κατοχυρωμένες στη Δύση να εφαρμόσουν ένα σύστημα ελέγχων και εξισορροπήσεων που θα επιτρέπουν :

α) Περιορισμό της αλαζονείας των ισχυρών και δίκαιη επίλυση των χρόνιων εθνικών ζητημάτων ανά τη γη, ιδία του Μεσανατολικού και κυρίως να προβούν σε άμεση αναγνώριση ανεξάρτητου Παλαιστινιακού κράτους,

β) Μέτρα προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης των υπανάπτυκτων χωρών, με κορυφαίο το ελεύθερο εμπόριο, χωρίς τον προστατευτισμό σε βάρος των προϊόντων των χωρών του Τρίτου κόσμου,

γ) Αναθεώρηση και αναπροσαρμογή της οικονομικής πολιτικής σχετικά με την παγκοσμιοποιημένη οικονομία, με στόχο όπως αυτή συμπεριλάβει, όσο το δυνατόν, ευρύτερα λαϊκά στρώματα για την σμίκρυνση της απόστασης μεταξύ ανεπτυγμένου Βορρά και φτωχού Νότου,

δ) Μέτρα περιορισμού της μετακίνησης τεράστιων κυμάτων πληθυσμών, οικονομικών και πολιτικών προσφύγων,

ε) Περισσότερη ευαισθησία για τη διαφορετικότητα, όσον αφορά τους συνυπάρχοντες πολιτισμούς και θρησκείες, κ.α..

3.3 Οι προοπτικές που υπάρχουν για τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας

Σύμφωνα με τον Beck, η κοινωνία μας μπορεί να χαρακτηριστεί ως κοινωνία κινδύνου. Η κοινωνία κινδύνου αποτελεί την σημερινή παγκόσμια πραγματικότητα μέσα στην οποία ζούμε. Με απρόσμενους κινδύνους και ανασφάλειες, η παγκόσμια κοινωνική ισορροπία και πραγματικότητα είναι μια υπόθεση η οποία βασίζεται στο «συμβόλαιο κινδύνου». Το συμβόλαιο κινδύνου είναι μια κοινωνική καινοτομία, η οποία υλοποιείται με την δημιουργία του εθνικού καπιταλισμού επομένως οι κίνδυνοι που προκύπτουν ερμηνεύονται ως συνέπειες⁸⁵. Παρόλα αυτά, η θεωρία του Beck, μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση, διότι ο Beck δεν έχει λάβει υπόψη του την μεγάλη βιομηχανία 'πρόληψης κινδύνου'. Η διαχείριση του κινδύνου έχει οδηγήσει σε μια όλο και αναπτυσσόμενη αγορά από ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας, με αποτέλεσμα τη δημιουργία του εμπορευματοποιημένου κινδύνου στον παγκόσμιο κόσμο. Τέλος, η βιομηχανία κινδύνου μπορεί να διαιωνίσει την προσφορά των υπηρεσιών της με το να επικεντρώνεται στις συνέπειες παρά στις αιτίες των παγκόσμιων κινδύνων, όπως αυτός της τρομοκρατίας⁸⁶.

Η μάχη κατά της τρομοκρατίας, φαίνεται μερικές φορές πως είναι ανούσια αν τα Μουσουλμανικά κράτη δεν κατανοήσουν πως πρέπει να συνυπάρξουν με τη Δύση και τα κράτη που εμπνέονται από τη νεοτερικότητα. Αν και κατά τα έτη 1950 και 1960 φαινόταν εφικτό τα αραβικά κράτη να το καταφέρουν και να εκσυγχρονιστούν, 30 χρόνια αργότερα η Ισλαμική τρομοκρατία είναι πιο ισχυρή από ποτέ με αποκορύφωμα την 11/9.⁸⁷ Τα δυτικά κράτη, δεν μπορούν να επιβάλουν τις ιδέες τους, τον πολιτισμό και τον τρόπο ζωής τους, η πρόοδος του μουσουλμανικού κόσμου θα πρέπει σαφώς να προέλθει κυρίως από τις δικές του εσωτερικές διεργασίες, κάτι που όμως δεν φαντάζει πιθανό, καθώς αντιμετωπίζει και εσωτερικό διχασμό.

Η τρομοκρατία ήταν πάντα εκεί και η ύπαρξη της είναι τόσο παλιά όσο και η ανθρώπινη ιστορία. Η πρώτη φάση της τρομοκρατίας εμφανίστηκε τον 1ο αιώνα π.Χ. και το όνομά των πρώτων τρομοκρατών ήταν Zealots-Sicarii⁸⁸. Αν

⁸⁵ Ulrich 2004: 4.

⁸⁶ Krahnemann 2010: vol.36, no.3, 2-5.

⁸⁷ Bernard Lewis, "The Roots of Muslim Rage: Why so many Muslims resent the West, and why their bitterness will not easily be mollified", *The Atlantic Monthly*, September 1990.

⁸⁸ Cronin 2002:2.

και προϋπήρχε εδώ και αιώνες με πολιτικά ή ιδεολογικά κίνητρα η τακτική της βίας, έχει εισέλθει σήμερα σε διεθνές επίπεδο στην καθημερινή πολιτική συζήτηση μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11/9 στις ΗΠΑ .

Η 11/9 ήταν μια αποφασιστική στιγμή για την ασφάλεια και τη δημοκρατία σε διεθνές επίπεδο. Οι πολιτικές ασφάλειας έγιναν αυστηρότερες και δαπανήθηκαν ακόμη περισσότερα χρήματα σε στρατιωτικό εξοπλισμό. Όπως ανέφερα ότι ήταν μια κρίσιμη επίθεση, διότι αρχικά ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας έγινε παγκόσμιος και δεύτερον, η επίθεση αυτή πυροδότησε μια σειρά από άλλες επιθέσεις , πάντα στο όνομα της ασφάλειας⁸⁹. Ωστόσο, αυτό που άλλαξε είναι πως σύμφωνα με τον Valverde, η παγκοσμιοποίηση της τρομοκρατίας επέφερε την εμφάνιση μιας νέας πολιτικής τακτικής στην οποία οι κυβερνήσεις κυβερνούν και πράττουν στο όνομα της ασφάλειας. Η ασφάλεια είναι αυτό που οι άνθρωποι κάνουν στο όνομα της έτσι για να την κατανοήσουμε θα επικεντρωθούμε στις εμπειρικές πολιτικές ασφαλείας από κυβερνήσεις.

Όπως ανέφερα παραπάνω , οι επιθέσεις της 11/9 ήταν η αιτία μιας πληθώρα από άλλες επιθέσεις στη Μέση Ανατολή. Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας επέφερε τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή. Στο όνομα της ασφάλειας εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους , σχολεία καταστράφηκαν, εκκλησίες κάηκαν, δημόσια κτίρια βομβαρδίστηκαν. Μπορεί οι πραγματικοί λόγοι να ήταν οικονομικοί και ιμπεριαλιστικοί, αλλά είναι όλα σχετικά με το πώς παρουσιάζονται.

Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές οι τακτικές ασφάλειας που εφαρμόστηκαν μετά την επίθεση της 11/9 αποτελούν μια τακτική παρακολούθησης και ελέγχου⁹⁰. Συμπερασματικά με βάση αυτόν τον ορισμό της ασφαλείας κατά της τρομοκρατίας, μια άλλη μορφή τρομοκρατίας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και η τακτική που ακολούθησαν πολλές αποικιακές αυτοκρατορίες. Οι χώρες λοιπόν μπορούν να τρομοκρατούν αλλά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν στο σύνολο ως τρομοκρατικές οργανώσεις. Φυσικά όπως αναφέρθηκε στο πρώτο μέρος, η πολιτική των κρατών για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, γεννά σε πολλές φορές περιπτώσεις το ζήτημα

⁸⁹ Valverde 2010:9-14.

⁹⁰ Williams 2008:10.

της τρομοκρατίας καθώς με στόχο την εξάλειψη της τρομοκρατίας ο εντατικός έλεγχος, συχνά καταπατά τα στοιχειώδη δικαιώματα του πολίτη.

Αναμφισβήτητα, η επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου προκάλεσε σοκ στη κοινωνία των βεσφαλιανών κρατών. Η τρομοκρατία αποδείχθηκε ικανή να πλήξει την ισχυρότερη δύναμη του πλανήτη και να ανατρέψει το σύστημα των κυρίαρχων κρατών. Η νεότερη κοινωνία πρέπει τώρα να αντιδράσει. Έτσι, το ΝΑΤΟ θέτει σε ισχύ για πρώτη φορά άρθρο 5 που αφορά τη συλλογική άμυνα των μελών του⁹¹.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπό την ηγεσία του πρωθυπουργού της Ισπανίας, Χοσέ Αθνάρ, εντάσσεται στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας. Ο Χοσέ Αθνάρ δηλώνει μάλιστα πως η 11^η Σεπτεμβρίου θα έχει πιο μακροχρόνιες συνέπειες από την πτώση του Τείχους του Βερολίνου. Στο αγώνα κατά της τρομοκρατίας εντάσσεται και η Ρωσία, η οποία συνεργάστηκε με τις ΗΠΑ στην αμερικανική εκστρατεία στο Αφγανιστάν, κάνοντας ένα βήμα στην εξωτερική πολιτική της. Επιπρόσθετα, και το Σουδάν προσφέρει την βοήθεια του στις ΗΠΑ και στρέφεται κατά της Αλ Κάιντα⁹².

Ο πόλεμος κατά των τρομοκρατών Ισλαμιστών αρχίζει να εντατικοποιείται και το Νοέμβριο του 2001, έχουμε την κατάρρευση δυο οργανώσεων, των Ταλιμπάν και της Αλ Κάιντα στο Αφγανιστάν. Ο Μπιν Λάντεν, μετά από αυτή την αποτυχία σταδιακά σταματά την προσπάθεια για τη κήρυξη θρησκευτικού-ιερού πολέμου. Ωστόσο φαίνεται πως η Ισλαμική τρομοκρατία δεν σταματά εκεί όπως ούτε ο αγώνας για την καταπολέμηση της. Αναμφίβολα οι ΗΠΑ είναι η χώρα που οδηγεί αυτόν τον αγώνα ενώ όλος ο δυτικός κόσμος οι εκσυγχρονισμένες κοινωνίες τάσσονται ως σύμμαχοι στον αγώνα αυτό.

Ωστόσο, από δηλώσεις πολιτικών των μουσουλμανικών κρατών φαίνεται πως υπάρχουν ζητήματα που πρέπει η Δύση να επιλύσει εφόσον επιθυμεί την ειρηνική συνύπαρξη. Τα προβλήματα της Μέσης Ανατολής, του Αφγανιστάν, του Ιράκ και της Τσετσενίας πρέπει να επιλυθούν. Οι φανατικοί ισλαμιστές φαίνεται πως χρησιμοποιούν ως πρόσχημα το Παλαιστινιακό και την καταπίεση των

⁹¹ Παπασωτηρίου 2006:6-7.

⁹² Ο.π 8.

Παλαιστινίων, ωστόσο αν δεν καταπιέζονταν, ίσως δεν υπήρχαν τόσοι άνθρωποι έτοιμοι να συμμετέχουν σε επιθέσεις αυτοκτονίας⁹³.

Το Ισλάμ ωστόσο δεν πρέπει να θεωρηθεί πως στη πλειοψηφία του, απαρτίζεται από φανατικούς. Οι Μουσουλμάνοι αποτελούν μέρος του δυτικού κόσμου καθώς υπολογίζεται πως υπάρχουν είκοσι εκατομμύρια μουσουλμάνοι στην Ευρώπη. Ωστόσο ο βαθμός ενσωμάτωσης τους στις κοινωνίες διαφέρει καθώς επηρεάζεται από άλλους παράγοντες όπως το επάγγελμα, η ηλικία κτλ. Η σχέση ωστόσο της ενσωμάτωσης τους, στις δυτικές κοινωνίες συνδέεται συχνά με τον ισλαμισμό και γενικότερα τον φονταμενταλισμό. Η Δύση έχει σαφώς ευθύνη καθώς παρουσιάζει αδυναμία να τους ενσωματώσει και να δώσει τους κάνει να αισθανθούν ισάξιοι υπήκοοι της. Οι συνθήκες και η ανισότητα στα κράτη υποδοχής τους, συχνά καλλιεργεί το έδαφος για τον Ισλαμισμό. Είναι αναγκαίο και οι δυο πλευρές να προσπαθήσουν να προσαρμοστούν στους κανόνες που διέπουν την κάθε κοινωνία που ζουν. Η αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας είναι απαραίτητη.

Όπως σωστά επισήμανε ο πρώην βασιλιάς της Ιορδανίας το 1996, ο Sharm El Sheikh: «Είναι ζωτικής σημασίας, να αντιμετωπίσουμε την τρομοκρατία σε διεθνές επίπεδο με πολυεπίπεδο τρόπο. Για να εξαλείψουμε την τρομοκρατία, πρέπει να καθιερώσουμε ένα διεθνή μηχανισμό για συνεργασία και αλληλοκατανόηση. Πρέπει αυτός ο μηχανισμός να περιλαμβάνει όλες τις χώρες, ώστε καμία να μη θεωρεί τον εαυτό της παρία, και όλες οι πληροφορίες πρέπει να διακινούνται σε όλες τις χώρες, για το καλό της κοινής ασφάλειας και του ανθρωπισμού. Κάτι τέτοιο όμως απαιτεί σημαντική μετακίνηση από τις ιδεολογικές μας θέσεις, όπως επίσης και αναθεώρηση των μεταξύ μας σχέσεων»⁹⁴.

Μεγάλο ποσοστό των Δυτικών υποστηρίζουν πως η Ευρώπη πρέπει να απωθήσει έστω και με τη βία τους Μουσουλμάνους και από την άλλη οι φανατικοί Μουσουλμάνοι πως πρέπει να απαλλαχτούν από τους απίστους. Συμπερασματικά θα λέγαμε λοιπόν πως η μάχη για την εξάλειψη της Ισλαμικής τρομοκρατίας, πρέπει να στηρίζεται σε δυο βάσεις: αρχικά πρέπει τα κράτη να είναι έτοιμα να αντιμετωπίσουν τρομοκρατικά χτυπήματα και να

⁹³ Κωστογδούλης 2012:55-56.

⁹⁴ Ελ Χασάν Μπιν Ταλάλ 2002: Εφημερίδα Καθημερινή.

προλαμβάνουν μέτρα για την αποφυγή τους αλλά σε δεύτερη φάση πρέπει να μεριμνούν για την επίλυση ζητημάτων που διαταράσσουν την ισορροπία ανάμεσα στο Ισλάμ και στα υπόλοιπα κράτη.

Επίλογος

Η τρομοκρατία είναι ένα φαινόμενο που υπήρχε και θα συνεχίσει να υπάρχει στις οργανωμένες κοινωνίες. Οι βίαιες κοινωνικές ανατροπές που συνέβησαν σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας καθρεφτίζουν την κρίση της εξουσίας, της νομιμότητας και της δημοκρατίας. Η πολυπλοκότητα του φαινομένου της διεθνούς τρομοκρατίας είναι δεδομένη. Η εμφάνιση της, οι διαστάσεις της και η αντιμετώπιση της είναι ζητήματα που χρήζουν μελέτης. Οι οικονομικές δυνάμεις αλληλεπιδρούν με την παγκόσμια κοινωνία και ανάλογα διαμορφώνεται και η πορεία της τρομοκρατίας.

Η διεθνής τρομοκρατία αλλά και ο πόλεμος εναντίον της έχουν υποβαθμίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα και έχουν διχάσει την ανθρώπινη κοινωνία με βάση την θρησκεία, την εθνική υπόσταση, τις πολιτικές πεποιθήσεις και τις πολιτιστικές μεταβολές της κοινωνίας τους. Η ιστορία έχει αποδείξει πως υπάρχει ένας φαύλος κύκλος και πως η βία γεννά βία. Κάθε μορφή βίας λοιπόν, όπως και η τρομοκρατία πρέπει να αποδοκιμάζονται και να αντιμετωπίζονται καθώς η εποχή μας έχει ανάγκη από ειρηνική συνύπαρξη και ενδυνάμωση τόσο πολιτική, πολιτισμική και οικονομική αλλά πάνω από όλα ανθρώπινη καθώς στα χρόνια που διανύουμε πολλά καρκινώματα της κοινωνίας όπως ο φασισμός, η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα μαστίζουν την κοινωνία.

Αναμφίβολα, ο αγώνας κατά της διεθνούς ισλαμικής τρομοκρατίας δεν θα θεωρηθεί ποτέ ολοκληρωμένος, εφόσον θα υπάρχουν πάντα φορείς αυτών των ιδεών, Η οπισθοδρόμηση ενός τμήματος του μουσουλμανικού κόσμου προς τη μισαλλόδοξη θα χαρακτηρίζαμε μεσαιωνική θεοκρατία απορρέει από την αποτυχία των περισσότερων μουσουλμανικών κρατών να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής και τις ανάγκες της.

Βιβλιογραφία

- Αλμπάνης, Ε. 2003, *Παγκοσμιοποίηση*, Libro, Αθήνα.
- Amstrong, K 2000, *The battle of Gods, a history of Fundamentalism*, Ballantine Books, New York.
- Beck, U. 2004, *World at Risk*. Polity Press, Cambridge.
- Bernard, L.1990, *The Roots of Muslim Rage: Why so many Muslims resent the West, and why their bitterness will not easily be mollified*, *The Atlantic Monthly*.
- Benjamin, D. & Simon S20/12/2001, *A Failure of Intelligence?*, *New York Review*.
- Brown C.L 2000. *Religion and State: The Muslim Approach to Politics*, Columbia: CUP.
- Bruce S. 2011. *Fundamentalism*, Cambridge: Polity Press.
- Chaliand, G&Blin, A 2007, *The history of terrorism, from antiquity to Al Qaeda* , University of California Press.
- Cooley, J.K 2002, *Τρομοκρατία: Ανέροι Πόλεμοι*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Esposito. J.L 1999, *The Islamic Threat, Myth or Reality*, Oxford University Press, New York.
- Eriksen, T.H 2007, *Globalization*, Berg, New York.
- Ζιάκα Γρ. 2003. *Ισλάμ: Θρησκεία και Πολιτεία*, Θεσσαλονίκη: Κορν. Σφακιανάκη.
- Falkenrath, R. 2001, *Analytic Models and Policy Prescription: Understanding Recent Innovation in U.S. Counterterrorism*, *Studies in Conflict & Terrorism*, 24.
- Hobsbawm, E.2007,*Παγκοσμιοποίηση, Δημοκρατία και Τρομοκρατία*, Θεμέλιο, Αθήνα.
- Hoffman, B. 2006, *Inside Terrorism*, Columbia University Press, New York.
- Kegley, C.W 2003, *The new global terrorism, Craracteristics, Causes, Controls*, Bernard Lewis, *The roots of Muslim Rage*, Prentice Hall , New Jersey.
- Krahmann, E. 2010 , *Beck and Beyond: Selling Security in the World Risk Society*, *Review of International Studies*, vol.36, no.3.
- Κωνσταντίνος Γ. 2013. *Μορφές Ισλαμικού φονταμενταλισμού*, Θεσσαλονίκη.
- Κωστογλούδης, Κ. 2012, *Εμφάνιση, Αίτια, Εξέλιξη του θρησκευτικού φονταμενταλισμού και επιρροή του στις Διεθνείς σχέσεις (Παγκοσμιοποίηση-Τρομοκρατία)*, Αθήνα.

- Λοβέρδος, Α. 1986, *Για τη τρομοκρατία και το πολιτικό έγκλημα*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Makiya , K.& Mneimneh H. 17/12002, *Manual for a 'Raid'*, *New York Review*.
- Μπιν Ταλάλ, Ελ Χασάν 2002, *Το Διεθνές δίκαιο είναι δέσμιος της πολιτικής θέλησης*
Εφημερίδα Καθημερινή, Αθήνα.
- Μπόση, Μ. 2000, *Περί του ορισμού της Τρομοκρατίας*, Τράυλος , Αθήνα.
- Mishra, P 17/12002, *The Afghan Tragedy*, *New York Review*.
- Nasr S. H. 1994. *Traditional Islam in the Modern World*, London-New York: Kegan Paul International.
- Noor 1985. "The Doctrine of Jihad: An Introduction", *Journal of Law and Religion* 3:2.
- Osterhammel, J. – Petersson, Niels P 2013, *Ιστορία της Παγκοσμιοποίησης*, Αιώρα, Αθήνα.
- Πάτελος Κ. 2004, *Η Πολιτική Εξέλιξη του Ισλάμ*, Αθήνα: Κριτική.
- Πάτελος 2006. *Το Σύγχρονο Ισλάμ: Η Συνάντηση με τη Δύση. Μια ιστορική και πολιτική προσέγγιση*, Αθήνα: Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ.
- Perry, W November/December 2001, *Preparing for the Next Attack*, *Foreign Affairs*, Vol. 80, No. 6.
- Rutzer G., Atalay Z 2010, *Readings in Globalization*, Willey Blackwell , Oxford.
- Τερζάκης, Φ. 2007, *Ανορθολογισμός, Φονταμενταλισμός και θρησκευτική αναβίωση- Τα χρώματα της Σκακιέρας*, Πόλις, Αθήνα
- Τσιούμα, Ι. 2010, *Ισλάμ και Δύση*, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Αθήνα.
- Valverde, M.2010, *Questions of Security. A Framework for Research. Theoretical Criminology* 15.
- Χατζηαυγουστίδης, Π. 2011, *Τρομοκρατία, Πολιτική Επικοινωνία & Κυβερνήσεις*, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Wienberg 2005, *Global Terrorism, a beginner's guide* . One world, Oxford England.
- Habeck 2006, *Οι Μαχητές του Θεού. Η ιδεολογία και τα συνθήματα του Ιερού Πολέμου.*, Yale University

Βαρβιτσιώτης Ι. Μ., Ρούσσοι Σ., *Τυφλοί Στρατοί. Η Δύση και η απειλή του Ισλαμικού φονταμενταλισμού*. Αθήνα 2008, εκδ. Καστανιώτη

Roy O., *Το παγκοσμιοποιημένο Ισλάμ*. Αθήνα 2006, εκδ. Scripta

Μαμντάνι Μ., *Καλός μουσουλμάνος, κακός μουσουλμάνος*. 2006, εκδ. Μελάρι

Luttwak. E., αναφέρεται στο "*Le Moyen-Orient, au milieu de nulle part*", Nouvelles d'Orient, 8 Μαΐου 2007

Ιστότοποι

Τρομοκρατικές επιθέσεις, Λήμμα στην Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια, Βικιπαίδεια , διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org>.

Τρομοκρατία, Λήμμα στην Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια, Βικιπαίδεια , διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org>.

Παγκοσμιοποίηση, Λήμμα στην Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια, Βικιπαίδεια , διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org>

7/7 bombings. Λήμμα στην Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια, Βικιπαίδεια , διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org>.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ A AND OTHERS V. UK: ΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Δρ. Μ.

Αλβανού, 2009 , στο

<http://www.rieas.gr/>

Πόλεμος κατά της Τρομοκρατίας, 2006, στο

<http://www.diethnologos.gr/>

Saudi Gazette, 19 Σεπτεμβρίου 2014, www.saudi-gazette.com.sa

Reza Haghghat Nejad, "'The Americans amuse me', says Khamenei", 15

Σεπτεμβρίου 2014, <http://en.iranwire.com/features/6011>

Ahmed Ali, "The Iraqi Shi'a militia response to the US anti-ISIS coalition", 16

Σεπτεμβρίου 2014, <http://iswiraq.blogspot.fr>